

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat de Biblioteconomia
i Documentació

BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES DE LES TERRES DE L'EBRE I AGENDA 2030

Accions de suport de les biblioteques
a l'Agenda 2030 de l'ONU

CURS 2018/2019

Treball Final de Màster

Màster de Gestió i Direcció de
Biblioteques i Serveis d'Informació

Alumna: Laia Vallespí Fuertes

Tutora: Núria Balagué Mola

*There is no truly sustainable development without access to information
and no meaningful, inclusive access to information without libraries.*

Donna Scheeder

RESUM EXECUTIU

Les Nacions Unides defineixen el desenvolupament sostenible com un “desenvolupament capaç de satisfer les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les futures generacions per a satisfer les seves pròpies necessitats”. Amb aquest pretext l’Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar el 2015 l’Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible. Aquesta està formada per 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) d’aplicació universal i a tots els nivells de governança per tal d’assolir un desenvolupament sostenible en l’àmbit econòmic, social i ambiental.

En aquest treball s’analitzen les accions de suport a la sostenibilitat de les biblioteques públiques de les Terres de l’Ebre d’acord amb els ODS 4, 5, 8 i 16 de l’Agenda 2030. Tot i que per entendre els resultats d’aquesta anàlisi s’ha de conèixer la situació real de les biblioteques en aquesta regió de Catalunya.

Les biblioteques públiques de les TTEE presenten dues mancances. La primera és la falta de recursos econòmics, en part degut a la no existència d’inversió econòmica per part de la Diputació de Tarragona, i la segona és la manca de personal, motiu pel qual en molts casos es recorre a la figura dels voluntaris.

Els resultats obtinguts mostren com les biblioteques tot i la manca de recursos econòmics i humans realitzen diferents accions en cadascun dels ODS seleccionats. Tot això ho fan sense tenir-ne consciència perquè molts dels/les responsables d’aquestes unitats desconeixien l’Agenda.

A partir d’aquests resultats es presenta una proposta de futur per tal que els directors/es de les biblioteques puguin treballar de forma conjunta amb el govern local en la consecució de l’Agenda 2030 i que els permeti assegurar una societat compromesa amb el desenvolupament sostenible i el futur de les Terres de l’Ebre.

SUMARI

1. Introducció	4
1.1. Objectius	4
1.2. Metodologia.....	5
1.3. Estructura del treball	8
1.4. Agraïments.....	8
2. Agenda 2030 i objectius de desenvolupament sostenible	9
2.1. Què és l'agenda 2030 i els ODS?	9
2.2. Biblioteques i ODS.....	15
3. Biblioteques públiques a les Terres de l'Ebre.....	18
3.1. Terres de l'Ebre	18
3.2. Biblioteques públiques.....	20
3.2.1. Biblioteques que formen part de l'estudi.....	25
4. Resultats.....	32
4.1. ODS 4. Educació	32
4.2. ODS 5. Igualtat de gènere	37
4.3. ODS 8. Ocupació i economia	41
4.4. ODS 16. Pau i justícia.....	44
5. Conclusions	47
6. Proposta de futur	50
7. Bibliografia	52
8. Annexos.....	59
Annex I. Guió de l'entrevista realitzada a la cap de la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre	59
Annex II. Guió de les entrevistes realitzades als directors de les biblioteques públiques de les Terres de l'Ebre	60

1. INTRODUCCIÓ

Les Terres de l'Ebre, com a abast geogràfic, era l'únic aspecte que tenia clar abans d'emprendre el camí del Treball Final de Màster. La meua vinculació i inquietud envers aquest territori em va aproximar a l'article *Biblioteques de les Terres de l'Ebre. Iniciatives en temps de crisi* (Reverté, 2012). Un article que elabora un estat de la qüestió del model bibliotecari en aquest territori i les iniciatives que han ideat les diferents unitats d'informació per al correcte desenvolupament d'aquestes. Aquestes iniciatives s'engloben en dos eixos i un d'aquests és la sostenibilitat, un concepte molt ampli en l'entorn de les biblioteques.

A partir de la indagació del concepte de sostenibilitat en l'entorn bibliotecari és quan descobreixo l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible, al voltant dels quals es desenvoluparà aquest treball. Així doncs, la meua pròpia curiositat per aquest tema i el fet de relacionar-ho amb les Terres de l'Ebre van ser el fil conductor per arribar a l'objecte d'estudi d'aquest treball.

1.1. OBJECTIUS

L'objectiu inicial del treball era avaluar la sostenibilitat de les biblioteques públiques de les Terres de l'Ebre d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'ONU però a causa de la manca de referents en aquest àmbit, l'objectiu d'aquest treball va derivar en una anàlisi de la sostenibilitat. Així doncs, l'objectiu d'aquest estudi és:

- Analitzar les accions de suport a la sostenibilitat de les biblioteques públiques de les Terres de l'Ebre a partir dels ODS 4, 5, 8 i 16 de l'Agenda 2030 de l'ONU. Aquesta selecció és la que ha utilitzat la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona (2018) en un estudi que va iniciar el 2017 sobre els objectius de l'Agenda 2030 i el paper clau de les biblioteques en aquests.

Cal destacar que, prèviament a aquesta anàlisi s'elaborarà un estat de la qüestió de les biblioteques públiques en aquesta zona per poder veure quina és la seva realitat i contextualitzar l'anàlisi.

1.2. METODOLOGIA

La realització d'aquest treball s'ha dividit en diferents parts. La primera ha estat elaborar una revisió bibliogràfica sobre l'Agenda 2030 i els ODS. Per fer-ho s'ha realitzat una cerca a través de diferents bases de dades, pàgines web de diversos col·legis i associacions professionals, i del Servei de Biblioteques de la Generalitat i el Servei de la Diputació de Barcelona, ja que és una institució que està treballant molt en aquest tema.

L'Agenda 2030 proposa 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible però per a la realització d'aquest treball se n'han seleccionat quatre (4, 5, 8, i 16) seguint l'exemple de l'estudi que ja ha realitzat la Diputació de Barcelona. La justificació d'aquesta tria també ve donada perquè són uns objectius abastables per les biblioteques analitzades.

El següent pas ha estat la contextualització de les Terres de l'Ebre i l'anàlisi de l'estat actual de les biblioteques públiques en aquesta zona. Però abans d'aquest pas, prèviament s'havia de definir quina seria la mostra d'aquest estudi, ja que a les Terres de l'Ebre hi ha 33 biblioteques públiques integrades al Sistema de Lectura Pública de Catalunya (SLPC). Per aquest motiu i per poder conèixer la situació de les biblioteques d'aquesta zona, es va establir una reunió amb la cap de la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre¹. El criteri que es va establir en aquesta reunió, tot intentant garantir una mostra representativa, va ser el de seleccionar les biblioteques públiques d'aquells municipis amb una població igual o superior a 5.000 habitants segons el Mapa de Lectura Pública de Catalunya (MLPC). L'única excepció ha estat la Biblioteca Comarcal de Gandesa, amb 3.009 habitants, però és cap de comarca i té l'obligatorietat de tenir una biblioteca. Així doncs la selecció d'unitats d'informació, distribuïdes per comarques, és la següent:

- Baix Ebre: Tortosa, Ametlla de Mar, Deltebre i Roquetes.
- Montsià: Amposta, Alcanar, Sant Carles de la Ràpita, La Sénia i Ulldecona.
- Ribera d'Ebre: Móra d'Ebre.
- Terra Alta: Gandesa.

Per entendre la realitat i les tasques que realitzen cadascuna de les biblioteques seleccionades es va decidir realitzar entrevistes, ja que és una forma per conèixer de primera mà cadascuna de les biblioteques. Posar-se en contacte, a través del correu electrònic, amb

¹ Vegeu *Annex I*

els responsables d'aquestes i establir una trobada va ser el següent pas. En gairebé tots els casos es va haver d'enviar un segon correu de recordatori perquè no havien contestat el primer. La resposta va ser positiva i amb entusiasme per part de la majoria dels responsables. L'única excepció es va trobar a la Biblioteca Comarcal d'Amposta i a la Biblioteca de La Sénia, ja que no es va rebre cap mena de resposta per part d'aquestes. Prèviament a la trobada i en el moment de posar-me amb contacte amb els responsables de les biblioteques, se'ls va enviar per correu electrònic dos documents per preparar la reunió. El primer era un informe del treball que està realitzant la Gerència del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona (Diputació de Barcelona, 2018) per alinear el pla de treball bibliotecari amb l'estratègia del govern local amb els ODS i l'Agenda 2030. Aquest document els serviria com a exemple per veure de forma concisa i breu com es poden implicar les biblioteques amb l'Agenda 2030. El segon document que se'ls va adjuntar és una traducció de la Generalitat de Catalunya (2015) de la versió oficial de *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development* de l'Assemblea General de les Nacions Unides. Aquest últim era perquè coneguessin l'Agenda 2030 i els ODS, en cas que no n'haguessin sentit a parlar mai.

A continuació s'adjunta un cronograma amb les dates en què es va contactar amb els responsables de les biblioteques i amb les reunions realitzades.

Data	Tasca
18/02	Primer contacte amb la Cap de la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre.
01/03	Reunió amb la Cap de la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre.
11/03	Primer contacte amb els responsables de les biblioteques seleccionades.
18/03	Segon contacte amb els responsables de les biblioteques seleccionades.
22/03	Reunió amb la responsable de la biblioteca de Tortosa.
25/03	Reunió amb la responsable de la biblioteca de Móra d'Ebre.
26/03	Reunió amb la responsable de la biblioteca de Roquetes.

27/03	Reunió amb la responsable de la biblioteca de Deltebre.
28/03	Reunió amb els responsables de les biblioteques de Sant Carles de la Ràpita i d'Ulldecona.
29/03	Reunió amb les responsables de les biblioteques de l'Ametlla de Mar i de Gandesa.
13/04	Reunió amb la responsable de la biblioteca d'Alcanar.

Figura 1. Cronograma de les entrevistes. Font: elaboració pròpia.

Les entrevistes realitzades amb els responsables de les biblioteques van seguir una estructura igual en tots els casos per obtenir la informació necessària de totes les unitats, en la mesura del possible.² Aquestes tenien una primera part on es demanaven dades generals sobre la unitat per conèixer la situació d'aquesta. I una segona en la qual es preguntava per les accions o activitats que duïen a terme dintre de cadascun dels ODS seleccionats, prenent com a base les pràctiques en els ODS a les biblioteques que apareixen en l'Informe de la Diputació de Barcelona. En alguns dels casos, es va haver d'explicar de forma breu els ODS i la seva inclusió en el món bibliotecari per falta de temps de les persones entrevistats de mirar-se els documents que se'ls havia enviat prèviament. Durant les entrevistes es van prendre notes seguint el guió mencionat per tal de poder fer la posterior anàlisi de les dades. Aquestes entrevistes van tenir una durada mitjana d'una hora i mitja aproximadament, un temps que variava depenent del volum d'activitats que duïa a terme cadascuna de les unitats analitzades.

El següent pas va ser l'anàlisi de les dades obtingudes. Aquest es va realitzar de forma qualitativa tot comparant la informació extreta de cadascuna de les biblioteques d'acord amb els ODS seleccionats i representant-ho de forma gràfica. Aquesta representació serà una eina d'ajuda per a l'elaboració de les conclusions, el pas següent.

I, per últim, la realització d'una proposta de futur partint de la realitat d'aquest territori i dels resultats de l'anàlisi realitzada.

² Vegeu *Annex II*

1.3. ESTRUCTURA DEL TREBALL

L'estructura del treball està definida pels cinc grans blocs següents: introducció, estat de l'art, anàlisi, conclusions i proposta de futur.

El primer apartat, l'actual, consisteix a definir els objectius i la seva evolució, així com la metodologia emprada per assolir-los. El segon apartat, subdividit en dos blocs, té el propòsit d'introduir al lector l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible, però també de comprovar quina és la situació real de les biblioteques de les Terres de l'Ebre. El següent apartat consisteix en l'anàlisi de les accions que realitzen les diferents biblioteques al voltant de cadascun dels ODS seleccionats. El quart apartat són les conclusions extretes de l'elaboració d'aquest treball. I per acabar, es planteja una possible proposta de futur partint dels diferents aspectes que s'han comentat al llarg del treball.

1.4. AGRAÏMENTS

Abans d'entrar en matèria, m'agradaria agrair a totes aquelles persones que han fet possible l'elaboració d'aquest treball.

- A la responsable de la central de biblioteques i les directores i director de les biblioteques públiques que em van atendre:
 - Begonya Ferré, Directora de la Biblioteca de Roquetes.
 - Carme Garcia, auxiliar de la Biblioteca de l'Ametlla de Mar.
 - Cinta Roldán, Directora de la Biblioteca de Gandesa.
 - Cristina Estrada, Cap de la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre.
 - Francesca Ferré, Directora de la Biblioteca d'Ulldecona.
 - Irene Prades, Directora de la Biblioteca de Tortosa.
 - Maria Josep Clua, Directora de la Biblioteca de Móra d'Ebre.
 - Neus Bertomeu, Directora de la Biblioteca de Deltebre.
 - Pietat Subirats, Directora de la Biblioteca d'Alcanar.
 - Tomàs Queralt, Director de la Biblioteca de Sant Carles de la Ràpita.
- A la Núria Balagué per haver-me tutoritzat el treball i ajudat quan ha estat necessari.
- A la meva família i amics pel seu suport constant.

2. AGENDA 2030 I OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

2.1. QUÈ ÉS L'AGENDA 2030 I ELS ODS?

Els antecedents de l'Agenda 2030 es troben als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM). L'any 2000, els líders dels 189 països que formaven part de les Nacions Unides després de la celebració de diferents cimeres van adoptar la Declaració del Mil·lenni de les Nacions Unides (ONU). Una declaració que, a través dels 8 Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, pretenia reduir la pobresa extrema d'aquells països subdesenvolupats per a l'any 2015.

Amb el pretext d'ampliar els èxits obtinguts, durant el 25 i 27 de setembre de 2015, es va celebrar la Cimera del Desenvolupament Sostenible a Nova York que va comptar amb la participació dels caps d'estat i representants de la societat civil dels 193 estats membre de l'ONU. En aquesta trobada es va aprovar i plasmar l'Agenda 2030 al document *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*.³

Aquesta Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, que entrà en vigor l'1 de gener de 2016, està formada per 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i 169 fites a assolir, que a diferència dels ODM són d'aplicació universal i d'implicació en els tres nivells de desenvolupament sostenible: econòmic, social i ambiental. Tot entenent el desenvolupament sostenible com "un desenvolupament capaç de satisfer les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les futures generacions per a satisfer les seves pròpies necessitats" (Nacions Unides).

L'Agenda 2030 està formada pels següents Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)⁴:

1. Erradicar la pobresa a tot el món i en totes les seves formes.
2. Posar fi a la fam, assolir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició, i promoure l'agricultura sostenible.
3. Garantir una vida sana i promoure el benestar per a totes les persones i totes les edats.

³ Recuperat de <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁴ Es destaquen aquells objectius que s'analitzen en aquest treball.

4. Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom.

5. Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i nenes.

6. Garantir la disponibilitat i una gestió sostenible de l'aigua i el sanejament per a totes les persones.

7. Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i moderna per a totes les persones.

8. Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

9. Construir infraestructures resilents, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació.

10. Reduir la desigualtat en i entre els països.

11. Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles.

12. Garantir modalitats de consum i producció sostenibles.

13. Adoptar mesures urgents per a combatre el canvi climàtic i els efectes d'aquest.

14. Conservar i utilitzar de forma sostenible els oceans, mars i recursos marins per al desenvolupament sostenible.

15. Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar els boscos de manera sostenible, combatre la desertificació, aturar i revertir la degradació del sòl, i aturar la pèrdua de la biodiversitat.

16. Promoure societats pacífiques i inclusives per tal d'aconseguir un desenvolupament sostenible, proporcionar accés a la justícia per a totes les persones i desenvolupar institucions efectives, responsables i inclusives a tots els nivells.

17. Enfortir els mitjans per a implementar i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament sostenible.

D'altra banda, els ODS es poden classificar tenint en compte els cinc grans pilars del desenvolupament sostenible, coneguts com les 5P:

- **Persones:** inclou aquells objectius estretament relacionats amb les persones i els drets humans. Format pels ODS 1, 2, 3, 4 i 5.
- **Planeta:** inclou aquells objectius vinculats amb el planeta i els seus recursos. Format pels ODS 6, 12, 13, 14 i 15.
- **Prosperitat:** inclou els objectius que tenen en compte el progrés econòmic, social i tecnològic de la societat. Format pels ODS 7, 8, 9, 10 i 11.
- **Pau:** inclou aquells objectius que tenen com a finalitat aconseguir una societat pacífica. Format per l'ODS 16.
- **Partenariat (aliances):** amb l'objectiu d'establir aliances que permetin avançar en l'assoliment dels ODS. Format per l'ODS 17.

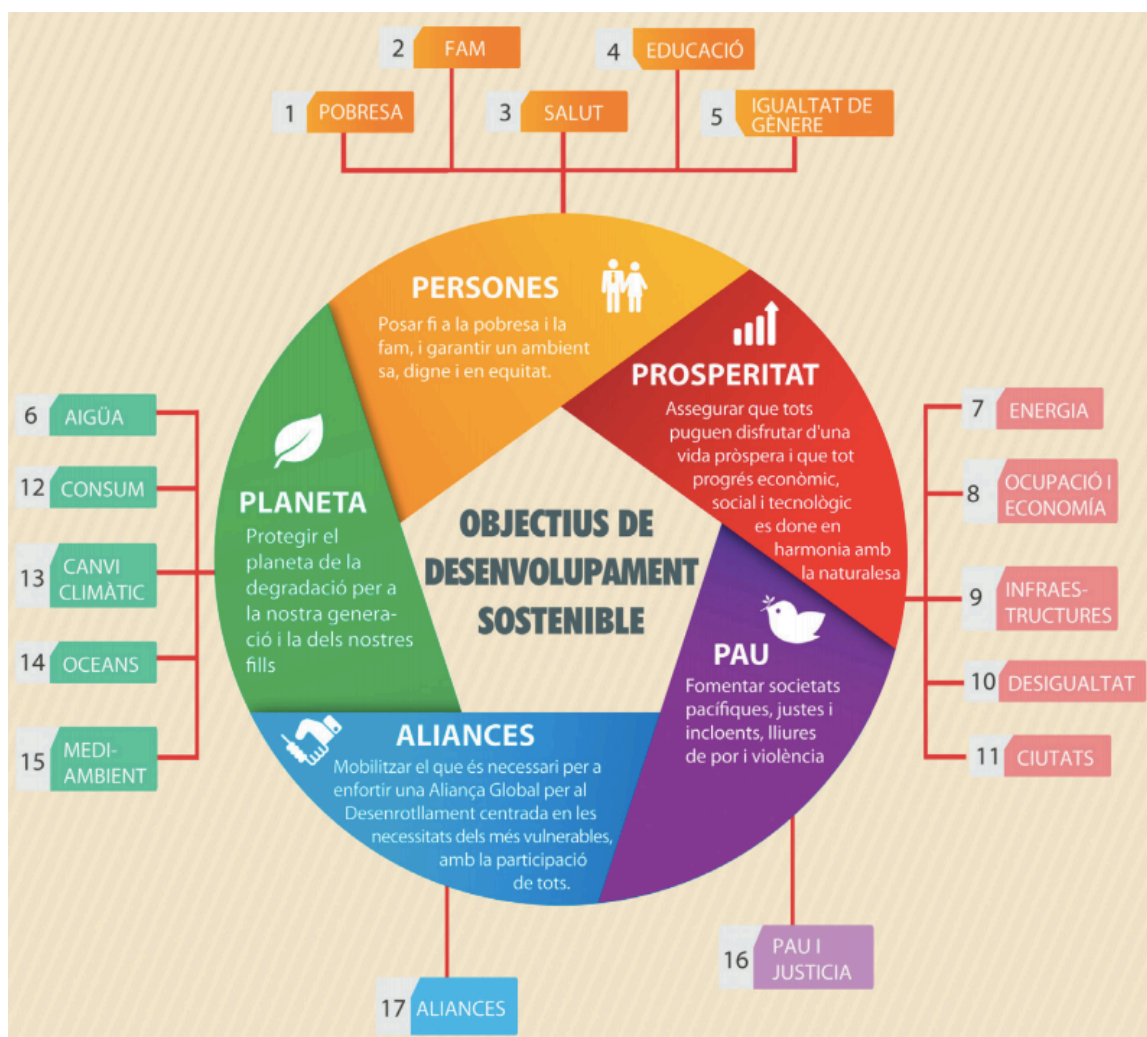

Figura 2. Les 5 esferes de l'Agenda 2030. Font: Generalitat Valenciana (2017)

El Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS) de la Generalitat de Catalunya va elaborar un informe amb l'objectiu d'identificar els reptes estratègics que es plantegen a Catalunya dintre de cadascun dels ODS. Ho fa amb la finalitat que el Govern pugui veure els reptes identificats i elaborar el seu propi pla.

D'aquesta forma, el Govern de Catalunya, dintre del Pla de Govern de la XII Legislatura, es compromet a:

- Definir una estratègia per tal que les biblioteques públiques esdevinguin agents actius en l'assoliment dels objectius de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides.
- Protegir l'aigua, l'aire, el clima, el territori i el paisatge d'acord amb l'Agenda 2030.
- Participar en l'aprovació per part del Parlament de Catalunya de l'Acord nacional per a l'Agenda 2030.
- Aprovar i executar el pla nacional per a la implementació de l'Agenda 2030.
- Elaborar el Pla director de cooperació per al desenvolupament 2019-2022, d'acord amb l'Agenda 2030.

Cal afegir però, que l'elaboració d'un pla nacional d'ODS ja es contemplava en el pla de govern de l'anterior legislatura.

Cada govern -nacional, regional o local- ha d'incloure els ODS i adaptar-los a la seva realitat local. Per aquest motiu la Red de Soluciones para el Desarrollo Sostenible (SDSN, per les seves sigles en anglès) i davant la manca de material orientatiu sobre com implantar els ODS a escala local, va publicar el manual *Cómo implementar los ODS en las ciudades* (SDNS, 2016) per tal de facilitar principis i processos generals sobre la implementació dels ODS en un context urbà que es poden adaptar a la realitat de cada cas. Tanmateix, l'associació de Ciutats i Governos Locals Units (CGLU, 2018) publicà un document explicant quina importància té la cultura en cadascun dels objectius, què poden fer els governs locals i mostrant casos d'èxit que s'han dut a terme en altres llocs del món. Un document que vol reivindicar el paper de la cultura en el desenvolupament sostenible perquè encara que aquesta no tingui un objectiu exclusiu, es pot aplicar en tota la resta.

Seguint aquesta línia, el govern català (Generalitat de Catalunya, 2018) i el govern valencià (Generalitat Valenciana, 2017) han realitzat els respectius fulls de ruta per al territori tot

analitzant la situació actual i quines són les accions que s'haurien d'emprendre en cadascun dels ODS. El Fondo Andaluz de Municipios para la Solidaridad Internacional (FAMSI), una xarxa de governs locals i altres entitats, se suma al compromís de facilitar la implementació de l'Agenda 2030 per part dels agents locals, publica un recull de reflexions, experiències i propostes d'acció amb l'objectiu d'apropar a la ciutadania i altres ens locals la importància de la implementació d'aquesta agenda. Aquest recull també inclou exemples de bones pràctiques que es duen a terme en diferents punts d'Andalusia per assolir aquests objectius (FAMSI, 2017).

Però aquestes accions que es duen a terme pels diferents governs i institucions per l'assoliment d'aquests ODS no són d'utilitat si no es generen dades per monitorar-les i avaluar-les posteriorment. Aquestes dades s'utilitzaran per veure quina és l'evolució i el progrés en la consecució dels ODS. Per aquest motiu els paràgrafs 72-90 de l'Agenda 2030 van dedicats a encoratjar els governs dels diferents àmbits –nacional, regional i local- a realitzar un seguiment i avaluació periòdica de la implementació i assoliment dels ODS. Aquí és on neixen els exàmens nacionals voluntaris (VNR, de les seves sigles en anglès). Aquests tenen per objectiu l'intercanvi d'experiències, enfortir les polítiques d'aquells ens implicats en la implementació dels ODS. Entre el 9 i 18 de juliol de 2018 es va celebrar el cinquè Fòrum Polític d'Alt Nivell⁵ (HLPF en anglès) a Nova York, i Espanya va presentar el seu *Informe para el examen nacional voluntario 2018* (Gobierno de España, 2018) sobre les mesures que s'havien adoptat i s'adoptarien a l'Estat per assolir els ODS així com mostrar quin era el seu estat i quines mesures concretes duien a terme les diferents Comunitats Autònomes. Aquest 2019 està previst que se celebri una Cimera del Fòrum Polític d'Alt Nivell (HLPF) durant la 74a Assemblea General de les Nacions Unides, el 25 i 25 de setembre a Nova York. L'objectiu d'aquesta cimera és fer un seguiment dels avenços en la implementació de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible i els 17 ODS. Serà la primera cimera sobre Desenvolupament Sostenible des de l'aprovació de l'Agenda 2030, el setembre de 2015.⁶

⁵ El Fòrum Polític d'Alt Nivell és la principal plataforma de les Nacions Unides per al seguiment i avaluació de l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Recuperat de <http://cads.gencat.cat/ca/detalls/detallactivitatagenda/Forum-Politic-dAlt-Nivell-sobre-Desenvolupament-Sostenible-de-Nacions-Unides>

⁶ Recuperat de <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgsummit>

Seguint la línia de l'avaluació i seguiment, el Grup Interinstitucional i d'Experts sobre els Indicadors dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (IAEG-SGD en anglès) va decidir elaborar una guia d'indicadors per tal de fer el seguiment i avaluar el compliment dels ODS i les seves respectives metes. En l'Assemblea General de les Nacions Unides celebrada el 6 de juliol de 2017 es van aprovar els 232 indicadors que formen aquest marc d'indicadors, que s'han revisat i actualitzat dos cops –l'últim durant el mes de març d'aquest any.⁷ D'altra banda la fundació Bertelsmann Stiftung i la Xarxa de Solucions per al Desenvolupament Sostenible (SDSN) van elaborar un rànquing sobre l'assoliment dels ODS per part de tots els països del món. Un informe que mesura per primer cop els efectes secundaris dels països rics sobre els pobres. Per elaborar aquest document es van utilitzar els indicadors aprovats per l'Assemblea de les Nacions Unides però també es van contemplar altres mètriques per obtenir més dades. D'aquesta forma, l'últim informe publicat (Sachs, Schmidt-Traub, Kroll, Lafortune i Fuller, 2018) posiciona Espanya al lloc 25 de 193 a la classificació amb un 75,4% en l'avaluació de l'assoliment dels ODS. Una altra de les institucions que ha establert indicadors per monitorar l'evolució i assoliment dels ODS és l'Associació de Ciutats i Municipis Flamencs de Bèlgica (VVSG). Aquesta ha facilitat un document Excel amb 54 indicadors com a base per al seguiment dels ODS en l'àmbit local i amb la possibilitat d'ajustar-los a la realitat de cada municipi o ciutat.

En l'àmbit estatal, la primera aproximació a l'avaluació i seguiment dels ODS a escala municipal apareix en un estudi sobre *Los ODS en 100 ciudades españolas* (Sánchez de Madariaga, García López y Sisto, 2018). En aquest s'analitza la situació de cada ciutat a partir d'una selecció de 85 indicadors i se'n fa la posterior comparació i classificació. Aquest treball ha estat un referent per a l'estudi de la Fundació CIEDES (2018) que ha localitzat i adaptat indicadors per a fer el seguiment dels ODS a la ciutat de Màlaga.

Per últim, cal mencionar que el Govern d'Espanya a través del Consell de Ministres va aprovar el febrer d'aquest any la creació del *Consejo de Desarrollo Sostenible*. Aquest està adscrit a l'*Alt Comissionat per a l'Agenda 2030* i que depèn directament de la presidència del Govern.

⁷ Naciones Unidas. Asamblea General. (2019). Marco de indicadores mundiales para los Objetivos de Desarrollo Sostenible y metas de la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible. Recuperat de https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%202019%20refinement_Spa.pdf

El Consell és un espai ciutadà de caràcter consultiu i de seguiment a través de la participació oberta i transparent per a complementar l'estructura del govern en la implementació de l'Agenda 2030 a Espanya. Aquest serà presidit per l'Alt Comissionat i format per quaranta-vuit vocals en representació de la societat civil procedents de diferents àmbits. Un d'aquests vocals serà FESABID, en representació de les entitats i institucions del Consell de Cooperació Bibliotecària (CCB).

2.2. BIBLIOTEQUES I ODS

El Manifest de la IFLA/UNESCO sobre la biblioteca pública (1994) defensa que els valors humans fonamentals són la llibertat, el progrés i el desenvolupament de la societat i dels individus i que s'aconsegueix facilitant l'accés lliure i sense límits al coneixement, al pensament, a la cultura i a la informació.

La Declaració de Lió sobre l'accés a la informació i el desenvolupament (2014), impulsada per la Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i Biblioteques (IFLA), la Biblioteca Nacional de França i el govern de Lió, feia una crida a:

“... els Estats Membres de les Nacions Unides per establir un compromís internacional que faci servir l'agenda de desenvolupament posterior al 2015 per garantir que tothom tingui accés, pugui comprendre, utilitzar i compartir la informació necessària per promoure el desenvolupament sostenible i les societats democràtiques.”

D'aquesta forma es va aconseguir que l'accés a la informació, la cultura i les Tecnologies de la Informació i les Comunicacions (TIC), formessin part de l'Agenda 2030. En aquesta Declaració també es reconeixen les biblioteques, juntament amb altres organitzacions i entitats, com a intermediàries de la informació, ja que disposen de recursos i mecanismes per facilitar que governs, institucions i individus puguin organitzar, estructurar i comprendre aquella informació fonamental per al seu desenvolupament a través de diferents accions. Aquestes accions que comprenen des de l'accés al patrimoni cultural fins a la formació en competències per capacitar als usuaris es poden englobar dintre dels ODS de l'Agenda 2030.

Tanmateix, la IFLA (2015) remarca que han de ser les mateixes biblioteques les que han de fer palesa la seva tasca i exposar tot allò que poden aportar en l'assoliment dels diferents ODS al govern. Aquest haurà d'adaptar i contextualitzar els ODS en funció de la seva realitat local.

D'altra banda, les biblioteques com a institucions que formen part de la comunitat, s'hauran d'assegurar que els seus usuaris coneguin l'Agenda 2030.

Com s'ha observat al llarg d'aquest apartat, la IFLA ha demostrat a través de diferents iniciatives i publicacions la importància de les biblioteques en l'assoliment de l'Agenda 2030 i els ODS. Per aquest motiu el 2016 va crear el Programa internacional de promoció i defensa de la professió (International Advocacy Programme, IAP). Un programa amb l'objectiu de promoure i recolzar el paper que desenvolupen aquestes en la planificació i implementació de l'Agenda 2030 i els ODS, tot conscienciant al personal bibliotecari sobre els ODS i la importància d'aquestes institucions per a assolir aquestes fites. Amb això es pretén crear una comunitat compromesa en augmentar l'impacte d'aquests professionals amb els objectius de desenvolupament sostenible. Actualment hi ha 73 països que formen part de l'IAP. Aquests poden facilitar dades sobre com les biblioteques del seu país contribueixen amb els ODS per incloure-les al mapa interactiu de la IFLA *Library Map of the World*⁸.

En l'àmbit estatal, durant el març de 2017 es van reunir les presidentes de FESAFID i la IFLA amb el Secretari d'Estat per a la Societat de la Informació i l'Agenda Digital per debatre sobre els ODS i l'IAP així com el compromís de FESABID en la promoció del rol de les biblioteques a l'Agenda 2030 a Espanya. Posteriorment es va realitzar un taller a Madrid a escala nacional basat amb l'IAP i adreçat a representants d'associacions bibliotecàries per introduir l'Agenda 2030, els ODS i el rol dels bibliotecaris. També es van realitzar tallers en altres punts del país dintre dels quals es van posar de manifest els següents aspectes:⁹

- La necessitat de generar dades que permetin avaluar i veure el progrés en l'assoliment dels ODS, així com la recollida de bones pràctiques.
- La importància de fer arribar a la comunitat de la biblioteca l'Agenda 2030 i la seva importància.
- Facilitar el diàleg entre la comunitat i el govern.
- Fer visible la contribució de les biblioteques amb el desenvolupament sostenible per tal que siguin incorporades pel govern als seus plans de desenvolupament sostenible.

⁸ IFLA. (s.d.). Library map of the world. Recuperat de <https://librarymap.ifla.org/stories>

⁹ Extrets del informe de la Diputació de Barcelona (2018)

A petició de FESABID i per tal de definir i treballar el paper de les biblioteques en l'assoliment dels ODS, el Consell de Cooperació Bibliotecària (CCB) va crear, el 2017, el grup de treball "Biblioteques i Agenda 2030" que actua d'acord amb l'IAP. Alguns dels seus objectius són l'anàlisi i seguiment de les iniciatives i plans nacionals sobre els ODS, la realització d'activitats de conscienciació dirigides al personal bibliotecari sobre el desenvolupament sostenible, la creació d'una estratègia nacional tenint en compte el rol de les unitats d'informació i basant-se amb els plans i estratègies de les Comunitats Autònomes i, per últim, la recopilació de les bones pràctiques dutes a terme per les biblioteques en aquest àmbit. En paraules de la presidenta de FESABID, Alicia Sellés, l'objectiu del grup és "definir un pla, una línia de treball perquè tots els sistemes bibliotecaris, millor dit, tots els governs dels quals aquests depenen, visibilitzin i prioritzin l'accés a la informació per al desenvolupament sostenible i el paper que en aquest moment estan desenvolupant les biblioteques" (CCB, 2018).

Les activitats i accions que poden dur a terme les biblioteques per implementar l'Agenda 2030 són moltes i diverses. La IFLA (s. d.) va publicar un esquema amb algunes de les tasques o accions que poden dur a terme aquestes unitats per tal d'assolir cadascun dels objectius. Tanmateix, la Fundació MUSOL (2018) proposa un full de ruta per alinear les polítiques municipals amb l'Agenda 2030 i un seguit d'activitats que serveixen per comunicar els ODS i promoure la reflexió sobre el desenvolupament sostenible entre la comunitat de la biblioteca. Aquesta fundació també organitza tallers i activitats per conscienciar el personal bibliotecari. Per finalitzar aquest apartat, cal destacar que tot i haver passat quatre anys des de la implementació de l'Agenda 2030 són pocs els exemples i estudis que trobem sobre la seva aplicació en l'entorn bibliotecari. L'únic informe localitzat és el de la Diputació de Barcelona. Així com tampoc s'han identificat indicadors per monitorar l'evolució i progrés de les unitats d'informació en l'assoliment dels ODS.

3. BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES A LES TERRES DE L'EBRE

3.1. TERRES DE L'EBRE

Per entendre quina és la realitat de les biblioteques d'aquesta zona, primer, és necessari contextualitzar les Terres de l'Ebre.

Les Terres de l'Ebre –d'ara endavant també TTEE– és la regió sud de Catalunya i comprèn les comarques del Baix Ebre, Montsià, Terra Alta i Ribera d'Ebre. Una regió formada per 52 municipis, 42 dels quals tenen menys de 5.000 habitants. El repartiment d'aquesta població és irregular, ja que excepte Móra d'Ebre (Ribera d'Ebre), tots aquests municipis amb més de 5.000 habitants es troben a les comarques del Baix Ebre i el Montsià. Una regió que suma 178.398 habitants¹⁰, el que significa una pèrdua d'aproximadament 11.000 habitants en els últims 10 anys (2008-2018).¹¹ Per tant, es pot afirmar que ens trobem davant d'una situació de despoblació no irreversible però que va guanyant dimensió i complexitat (Piñol i Duro, 2019).

A aquesta situació de despoblament rural també es veu agreujada per la manca d'inversió en infraestructures, tant viàries com ferroviàries, al llarg dels anys en aquest territori i la presència d'una xarxa de transport públic deficitària. A més el territori ha de sumar forces per lluitar contra la construcció d'un abocador industrial a Riba-roja d'Ebre, la constant amenaça del transvasament del riu Ebre i la massificació eòlica, que ja ha esdevingut realitat a la Terra Alta.

Durant aquest últim any els sectors econòmics que han mostrat un creixement positiu respecte a l'any anterior han estat el de la construcció, la indústria, els serveis i l'agricultura, per volum de creixement, segons el CELIR (2019). Tot i això el sector primari ha estat fent front a diverses dificultats com els canvis meteorològics provocats pel canvi climàtic, la recent crisi dels cítrics, la davallada de preus de la matèria primera, l'expansió de les espècies invasores (cranc blau i caragol poma, entre d'altres) i la construcció de més parcs eòlics. També cal destacar que les TTEE són la segona regió de Catalunya amb la taxa d'atur més

¹⁰ IDESCAT. Densitat de població. Recuperat de <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=249>

¹¹ Segons IDESCAT les Terres de l'Ebre tenien una població de 189.091 habitants el 2008.

baixa, després de l'Alt Pirineu i Aran. Una taxa que va en correlació amb la disminució de població.

La UNESCO va reconèixer, el 28 de maig de 2013, les Terres de l'Ebre com una *Reserva de la Biosfera*. Això fa que des d'aquesta zona es treballi el desenvolupament sostenible, tant social com econòmic. Un dels valors d'aquesta Reserva és que contribueixi a la creació d'una economia i una societat que treballi de forma proactiva per a un desenvolupament sostenible del territori. Això fa que s'hagi elaborat un pla de gestió d'aquesta Reserva de la Biosfera (COPATE, 2017) dintre del qual es desenvolupen diferents eixos estratègics per avançar cap al desenvolupament sostenible a diferents nivells, ja sigui en gestió de recursos naturals, energia, política ambiental o pel que fa a la societat.

I per últim cal mencionar que el Parc Natural del Delta de l'Ebre va rebre, el setembre de 2007, el certificat de la Carta Europea de Turisme Sostenible (CETS).¹² Per aquest motiu elabora periòdicament una estratègia i un pla d'acció, l'últim per al període 2017-2021, que defineix els objectius i les línies bàsiques d'actuació per a la gestió del turisme sostenible al Delta de l'Ebre (Parc Natural del Delta de l'Ebre, 2017).

En definitiva, a les TTEE es comença a treballar el desenvolupament sostenible de forma més notòria al sector del turisme però caldria aprofundir aquest concepte en la societat.

¹² La CETS és una proposta per avançar de forma efectiva amb els principis del turisme sostenible als espais naturals protegits. La CETS ha estat elaborada per representants europeus dels espais protegits i per empresaris turístics. S'estableixen els principis del turisme sostenible en aquest espai i com es poden aplicar al territori (EUROPARC España, 2006).

3.2. BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES

Actualment a les Terres de l'Ebre hi ha 33 biblioteques públiques que formen part del Sistema de Lectura Pública de Catalunya. Totes elles són de titularitat municipal tal com es preveu en la Llei del sistema bibliotecari de Catalunya i la Llei municipal i de règim local.

Aquestes biblioteques poden rebre suport, sigui personal o econòmic, a tres nivells:

- Generalitat de Catalunya – Departament de Cultura.
- Govern provincial – Diputació de Tarragona.
- Govern local – Ajuntament.

La Generalitat de Catalunya dona suport a través de la **Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre**. Les funcions d'aquesta són garantir el desplegament del Mapa de Lectura Pública de Catalunya (MLPC), assessorar els ajuntaments en la creació i manteniment dels serveis bibliotecaris, assessorar en l'adquisició de fons, prestar suport tècnic i informàtic a les diferents unitats i coordinar l'elaboració del Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública, entre d'altres.¹³ També s'ofereix formació anual als responsables de les biblioteques, per exemple l'any 2018 es va oferir formació de catalogació en RDA perquè durant aquest any està previst que s'implanti aquest nou sistema de catalogació. A més a més, i d'acord amb l'article 42 de la Llei del sistema bibliotecari de Catalunya, realitza un seguiment de les ajudes proporcionades pel Departament de Cultura:¹⁴

- Subvencions en espècie per a l'adquisició de novetats editorials en català o occità destinades a les biblioteques del Sistema de Lectura Pública de Catalunya.
- Subvencions per a l'adquisició de llibres i diaris destinats a biblioteques integrades en el Sistema de Lectura Pública de Catalunya.
- Subvencions per a la renovació de mobiliari, senyalització i maquinari de biblioteques públiques (Pla renove).

¹³ Generalitat de Catalunya. (18 juliol 2018). Central de Biblioteques de Terres de l'Ebre. Recuperat de http://sac.gencat.cat/sacgencat/AppJava/organisme_fitxa.jsp?codi=11199

¹⁴ Generalitat de Catalunya. (s.d.). Tràmits. Tràmits per temes. Cultura. Biblioteques. Recuperat el 28 de març de 2019 de <https://web.gencat.cat/ca/tramits/tramits-temes/>

Aquestes subvencions depenen del nombre d'habitants de cada municipi sol·licitant i en el cas de la subvenció del *Pla renové* és per a una part de la despesa, la resta va a càrrec de l'Ajuntament demandant.

Una de les altres tasques que realitza la Central és la de donar suport en la contractació del personal i assegurar-se que aquest compleixi amb els requeriments que dicta el *Decret 124/1999, de 4 de maig, sobre els serveis i el personal del Sistema de Lectura Pública de Catalunya* i amb els estàndards que dicta el MLPC. S'ha donat algun cas en el qual la Central ha hagut d'actuar per tal que l'Ajuntament no contractes a una persona a través d'una empresa de treball temporal, tot i tenir la titulació requerida per al lloc sol·licitat. I és que la normativa defineix quines característiques ha de tenir el personal però no especifica de quina forma s'ha de contractar.

La Central també convoca un parell de reunions anuals amb els responsables de les diferents biblioteques per tal d'informar sobre actuacions o algun assumpte en concret, per comentar problemes en alguna biblioteca i per exposar casos d'èxit o experiències.

D'altra banda, la **Diputació de Tarragona** no ofereix cap mena de servei regional al sector bibliotecari, ja sigui a través d'aportacions econòmiques, activitats, remodelació o adequació de les biblioteques. Per tant, aquesta no participació amb el desplegament de la xarxa bibliotecària al territori comporta un desequilibri territorial bastant notori. Un clar exemple és que Tarragona sigui l'única diputació que no disposa de servei de bibliobús. Una dada encara més important si tenim en compte que és una província amb 184 municipis, dels quals 153 tenen menys de 5.000 habitants i en conseqüència, la no obligatorietat de tenir una biblioteca. I encara més alarmant si d'aquests 153, 123 municipis tenen menys de 2.000 habitants.¹⁵ Aquesta manca de suport també es nota amb el personal, ja que recau tota responsabilitat i gestió als consistoris municipals.

I finalment, els **Ajuntaments**, el govern sobre el qual recau la responsabilitat més gran del desenvolupament d'aquests equipaments. Així doncs, la gestió de la biblioteca es troba en mans del regidor o tècnic de cultura, dependent de cada cas, i del pressupost municipal.

¹⁵ IDESCAT. Municipis. Per trams de població. Comarques i Aran, àmbits i províncies. Recuperat de: <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=247>

Per això cada biblioteca es gestiona i planifica de forma individual en funció del pressupost i de les directrius que els pugui donar el regidor o tècnic de cultura. En molts casos aquest pressupost no és fix, és a dir, és el mateix personal responsable de cada unitat qui han de proposar un pressupost a l'ajuntament en funció de les activitats o altres tasques que vulguin dur a terme durant aquell any. I, d'acord amb aquest, el consistori decideix si s'aprova o no. En alguns municipis el govern és molt estricte respecte al seguiment i control de les activitats que es realitzen, i en conseqüència provoca que no es puguin programar certes activitats temporals organitzades pel servei de biblioteques o per un altre ens. Tot i que aquestes activitats estan estretament lligades al personal (voluntari o no) del que disposa la unitat d'informació.

Una de les problemàtiques que més s'ha manifestat al llarg de les diverses reunions mantingudes amb els responsables de les biblioteques és la falta de personal. I és que en la majoria dels casos no es compleix amb el que dicta el MLPC (Figura 3). Això provoca que les biblioteques hagin de recórrer als voluntaris per fer front a les activitats programades i la dinamització de la unitat. Molts dels/les responsables han manifestat la seva disconformitat amb la presència de voluntaris i que els agradaria que la tasca que realitzen aquests fos remunerada, però per falta de recursos econòmics no poden. Les biblioteques de Gandesa i Tortosa han trobat altres formes de fer front a la falta de persona. En el cas de la primera, una de les "solucions" per a fer front a aquesta manca de recursos humans és la contractació de joves, d'entre 16 i 30 anys, durant un període de 6 mesos a través del programa de Garantia Juvenil de la Generalitat de Catalunya.¹⁶ I a Tortosa ho fan a través dels plans d'ocupació per a persones aturades. Són dues opcions que requereix més feina perquè implica que el personal de la biblioteca ha d'estar formant contínuament a aquestes persones que no s'estaran més de 6 mesos. També mencionar que l'obertura dels nous equipaments de les biblioteques de Deltebre i Sant Carles de la Ràpita anaven precedides d'un augment de personal que no va arribar mai.

¹⁶ Generalitat de Catalunya. Garantia Juvenil. (s.d.). Què és. Recuperat el 1 d'abril de 2019 de <http://garantiajuvenil.gencat.cat/ca/que-es-garantia-juvenil/>

	Personal MPLC	Personal actual	Voluntaris
Gandesa	1 bibliotecari/a 2 tècnic/a auxiliar	1 bibliotecària 1 tècnica auxiliar 1 garantia juvenil (½ jornada)	Tres voluntaris per als clubs de lectura
Móra d'Ebre	1 bibliotecari/a 3 tècnic/a auxiliar 0-1 subaltern/a	1 bibliotecària 1 tècnica auxiliar 3 auxiliars *Un total de 3'5 jornades laborals per reduccions de jornada.	Una psicòloga que condueix un club de lectura
Tortosa	3-4 bibliotecari/a 6-8 tècnic/a auxiliar 1 subaltern/a	3 bibliotecàries 3 tècnics/es auxiliars (un en reducció de jornada) 2 plans d'ocupació	Uns 30 aprox. Totes o la majoria de les activitats les conduïxen aquests
Ametlla de Mar	1 bibliotecari/a 3 tècnic/a auxiliar 0-1 subaltern/a	1 bibliotecària (2/3 de jornada) 1 auxiliar	No
Deltebre	1-2 bibliotecari/a 4 tècnic/a auxiliar 0-1 subaltern/a	1 bibliotecària 2 tècnics/es auxiliars (un d'aquests a ½ jornada)	Varia en funció de les activitats programades
Roquetes	1 bibliotecari/a 3 tècnic/a auxiliar 0-1 subaltern/a	1 bibliotecària 1 tècnica auxiliar 1 tècnic auxiliar a ½ jornada	No en tenen tot i que de forma ocasional tenen Plans d'ocupació
Alcanar	1-2 bibliotecari/a 4 tècnic/a auxiliar	1 bibliotecària 2 tècniques auxiliars	Tres professors/res jubilat per al club

	0-1 subaltern/a	2 auxiliars administratius (una fa ½ jornada a la biblioteca de les cases)	de lectura <i>Llegim junts</i>
Sant Carles de la Ràpita	1-2 bibliotecari/a 4 tècnic/a auxiliar 0-1 subaltern/a	1 bibliotecari 2 auxiliars (un a mitja jornada) Actualment hi ha una persona de baixa que no s'ha cobert	No, però recentment han començat un projecte de col·laboració amb l'Institut
Ulldecona	1 bibliotecari/a 3 tècnic/a auxiliar 0-1 subaltern/a	1 bibliotecària 1 ordenança municipal	No

Figura 3. Personal a les biblioteques públiques de les TTEE. Font: elaboració pròpia.

L'evolució i desenvolupament d'aquestes unitats està molt relacionat amb el consistori municipal que hi hagi en cada municipi en un moment determinat. I després de l'observació de les diferents unitats de les TTE s'identifiquen tres casos diferents. La primera és que el govern local doni carta blanca a les direccions de les biblioteques per programar activitats, exposicions, adquisició de fons i oferir formació, entre d'altres, sempre i quant estigui dintre del pressupost i de les directrius donades pel regidor o tècnic de cultura. La següent és que el consistori vulgui tenir un control molt estricte de tot el que es fa a la biblioteca i a què es destinen els recursos econòmics. Aquest fet provoca que la biblioteca estigui molt lligada i limitada a l'hora de planificar les seves activitats, com és el cas de Deltebre. L'última situació identificada és la d'una mala gestió econòmica del govern local, és a dir, un consistori endeutat. Aquest cas és el de la Biblioteca de l'Ametlla de Mar que per una mala gestió econòmica del consistori anterior, el pressupost municipal destinat a la biblioteca únicament cobreix les despeses del personal i el manteniment de l'equipament.

I per últim, encara que no estigui estretament relacionat amb el govern municipal, a totes aquestes dificultats o mancances mencionades, també s'hi suma la situació territorial. És a dir, la manca d'infraestructures de transport públic provoca que molts dels usuaris per arribar

a la biblioteca més pròxima hagin d'utilitzar un vehicle propi, com és el cas de la Terra Alta. Així doncs, el desenvolupament d'aquest equipament està estretament relacionat amb el valor que li doni el govern municipal.

3.2.1. BIBLIOTEQUES QUE FORMEN PART DE L'ESTUDI

Com ja s'ha comentat en apartats anteriors, les biblioteques seleccionades per a aquest treball són les dels municipis amb més de 5.000 habitants i les biblioteques comarcals.

Figura 4. Localització de les biblioteques analitzades. Font: elaboració pròpia.

A continuació es realitzarà una breu descripció i contextualització de les biblioteques que s'analitzen en aquest treball:¹⁷

Biblioteca de Gandesa - Dr. Mn. Joan Baptista Manyà

És una de les excepcions del MLPC perquè tot i no tenir 5.000 habitants la Terra Alta disposa de la biblioteca central comarcal ubicada al municipi cap de comarca. Dona servei al municipi (3.009 habitants) però també amb la intenció d'arribar als altres municipis de la comarca tot i la dificultat que suposa per la manca d'infraestructures de transport públic, entre d'altres. Com a biblioteca comarcal ofereix serveis a la resta de biblioteques (Corbera d'Ebre i La Fatarella) que formen part del SLPC. Se'ls ofereix informació i suport en la realització de clubs de lectura. També es reparteix el fons que s'ha donat de baixa a la biblioteca comarcal, a través del procés d'esporgada, entre els equipaments de Corbera i La Fatarella per tal d'ampliar el fons o substituir aquells llibres que estiguin en mal estat. La resta es distribueixen entre els *punts d'accés*¹⁸ existents a la comarca. A més a més, gràcies a la voluntat i iniciativa d'un grup d'usuaris, es faciliten lots de llibres per a realitzar clubs de lectura al Pinell de Brai, a través del punt d'accés, i a Vilalba dels Arcs, a través de l'Associació de dones. Tots dos clubs són conduïts per persones voluntàries de cada municipi.

Una col·lecció local especialitzada en la Batalla de l'Ebre i la Guerra Civil Espanyola converteix la biblioteca de Gandesa en la segona biblioteca de referència a Catalunya en aquesta temàtica. També disposa de fons especialitzat en el món del vi, ja que és el motor econòmic de la comarca.

Biblioteca Comarcal Móra d'Ebre

La biblioteca comarcal de la Ribera d'Ebre ofereix suport a la resta de biblioteques de la comarca amb la gestió del préstec interbibliotecari, els donatius de llibres, la formació del personal i l'assessorament d'activitats, entre d'altres. Però amb quatre d'aquestes unitats té establert un "conveni de suport" mitjançant el qual s'ha dissenyat un servei a mida per a cada

¹⁷ Informació extreta a partir de les pàgines web de les biblioteques i de les entrevistes realitzades a les directores i director d'aquestes.

¹⁸ El MLPC defineix com a *punt d'accés* aquells equipaments bibliotecaris que no estan integrats en el Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

cas. Aquestes biblioteques són les de Benissanet, Garcia (*punt d'accés*), Móra la Nova i La Torre de l'Espanyol.

Existeix un conveni entre l'Ajuntament i el Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre a través del qual dona diners al consorci perquè el destini a la biblioteca. Un projecte que es du a terme és el "Club de lectura Ribera d'Ebre", un club que compta amb 101 inscrits i en el que s'alternen les trobades a la biblioteca de Móra d'Ebre i de Flix. I per acabar, cal destacar que la biblioteca forma part de la comissió organitzativa de la Fira d'espectacles literaris, Litterarum Móra d'Ebre, que recentment ha rebut el Premi Nacional de Cultura 2019.¹⁹

Biblioteca de Tortosa – Marcel·lí Domingo

Biblioteca comarcal del Baix Ebre es trasllada a l'emplaçament actual, al bell mig del nucli antic, el 2006 fruit de la fusió de les dues biblioteques que hi havia al municipi: la biblioteca popular, amb fons infantil i que depenia de la Diputació de Tarragona, i la biblioteca d'adults que depenia de la Generalitat. Aquesta nova biblioteca, de titularitat i gestió municipal, presta els serveis que li corresponen com a biblioteca comarcal, però també gestiona i orienta als responsables de dues biblioteques filials de Jesús i Campredó, entitats municipals descentralitzades (EMD) de Tortosa.

La biblioteca treballa a través de diferents accions la cohesió social, ja que treballa conjuntament amb altres entitats del municipi i recentment han començat a treballar amb el nou col·lectiu dels MENA. D'altra banda, també es fomenta la cultura i patrimoni local amb l'organització de les Jornades del Patrimoni Literari Ebrenc, la biblioteca digital *llercavònia* i amb la realització d'exposicions mensuals d'artistes locals o del territori.

I per últim, és necessari destacar la gran presència i participació de persones voluntàries de la comunitat per a conduir i dinamitzar la gran majoria de les activitats que es duen a terme a la biblioteca, que en algunes èpoques de l'any hi poden haver més de 30 voluntaris.

¹⁹ Litterarum. (21 març 2019). Actualitat. Litterarum Móra d'Ebre Fira d'espectacles literaris, Premi Nacional de Cultura 2019. Recuperat de <https://www.litterarum.cat/noticia/litterarum-mora-debre-fira-despectacles-literaris-premi-nacional-de-cultura-2019>

Biblioteca de l'Ametlla de Mar – Dr. Frias

Biblioteca municipal que presta servei a una població de 6.801 habitants però aquests augmenten en èpoques de vacances i períodes festius perquè és una població de platja i molt turística. Com ja s'ha comentat anteriorment, l'antic consistori local va fer una mala gestió econòmica i per tant el govern local en veu les conseqüències. Una d'elles és que els recursos destinats a la biblioteca únicament cobreixen el sou dels treballadors i el manteniment de l'equipament. Per tant, en aquesta unitat únicament es duen a terme els serveis bàsics d'una biblioteca pública que apareixen al MLPC com el servei d'informació, de préstec de llibres i altres materials, servei de consulta i lectura, entre d'altres. Anys enrere es va intentar dinamitzar els usuaris a través de contacontes o clubs de lectura però no han obtingut gaire resposta. Actualment l'associació local 'Cala Cultura' organitza xerrades i clubs de lectura, i la biblioteca s'encarrega de facilitar-los el lot de llibres. L'equipament, però, després de 17 anys del canvi d'ubicació tampoc ajuda gaire a les activitats que es puguin organitzar. Un únic espai obert i molt reduït provoca que per exemple, durant les visites escolars l'equipament s'hagi de tancar al públic. Un altre exemple d'aquesta mancança és que les presentacions de llibres o xerrades s'hagin de realitzar al Centre d'Interpretació de la Pesca. A més a més disposa d'un fons especialitzat en nàutica i la mar per la presència al municipi de l'Escola de Capacitació Nauticopesquera de Catalunya.

Biblioteca de Deltebre - Delta de l'Ebre

Un equipament que s'inaugurà el 2017 després de demandes de la ciutadania però no amb tot el personal necessari. Estem davant d'un equipament de grans dimensions que hauria de comptar amb una plantilla de 6-8 persones però que actualment sol en disposa de 3, que en total sumen dues jornades i mitja. A més a més a aquest problema s'hi afegeix el control estricte de totes les activitats que es realitzen per part del consistori, qui ha de donar el vistiplau. Quan la biblioteca vol realitzar una activitat, encara que siguin les que proporciona la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre de forma gratuïta, ho ha de comunicar a l'Ajuntament perquè ho aprovi. Aquesta sèrie de tràmits fan que de vegades quan s'accepta la proposta ja hagi excedit el termini per presentar la sol·licitud de l'activitat. Un altre exemple d'aquest control és la creació d'un compte d'Instagram de la biblioteca, per part de

l'Ajuntament, però mai se n'han facilitat les dades per accedir-hi i gestionar-lo des de la biblioteca.

D'altra banda la biblioteca participa amb el Programa Aules d'Extensió Universitària de la Gent Gran organitzats per la Universitat Rovira i Virgili (URV).²⁰ Normalment, un cop a la setmana visiten la biblioteca els usuaris de Duna, un servei residencial que atén persones amb discapacitat intel·lectual i trastorn de la conducta a Deltebre. Amb l'augment dels MENAS, menors estrangers no acompanyats, s'han intentat dur a terme diferents activitats d'integració i de formació però no hi ha hagut resposta positiva per part d'aquests. Els MENAS acudeixen a la biblioteca per a utilitzar els ordinadors i connectar-se al wifi.

Biblioteca de Roquetes - Mercè Lleixà

Un equipament creat l'any 2007 i que des d'un principi treballà amb la voluntat de crear un arxiu digital. D'aquesta forma l'any 2009 naixia la *Biblioteca Digital de Roquetes*²¹, una de les primeres biblioteques digitals de Catalunya. Un repositori on hi ha digitalitzada tota o gran part dels documents (notícies, programes de festes, fotografies...) que custodiava l'arxiu de l'Ajuntament i tot realitzat amb els recursos humans i econòmics de la biblioteca. Un altre projecte que duen a terme des de fa sis anys és el *CoWorking*, un projecte de cocreació, treball en Xarxa i Coneixement Compartit entre la biblioteca i l'institut de Roquetes. Aquest projecte té entre els seus objectius estimular l'hàbit de la lectura, despertar la sensibilitat literària, implicar tot el professorat en les activitats i aconseguir que la Biblioteca de Roquetes formi part del pla estratègic de l'Institut. Aquest projecte consisteix en un préstec de llibres i revistes durant el curs acadèmic, la realització d'un taller a cada curs, dos clubs de lectura anuals i el Servei comunitari a la Biblioteca. L'organització de xerrades i presentacions de llibres, organitzades per diferents entitats municipals, a la sala d'actes de la biblioteca serveix perquè les persones s'apropin a la biblioteca i la coneguin, ja que la seva ubicació en un extrem del municipi no la fa un lloc de pas.

²⁰ Universitat Rovira i Virgili. (s. d.). Estudis. Formació permanent. Aules de la Gent Gran. Recuperat de <http://www.urv.cat/ca/estudis/formacio-permanent/gent-gran/>

²¹ Ferré, B., Tomé, J. (2012). Biblioteca Digital de Roquetes. Recuperat de <http://ccfib.mcu.es/bibliotecas/docs/MC/2012/CongresoBP/Comunicaciones/Roquetes.pdf>

Biblioteca d'Alcanar - Trinitat Fabregat

Una situació curiosa es presenta en aquest municipi de 9.402 habitants i amb dues biblioteques, una local i l'altra filial. Aquesta població està formada per quatre nuclis urbans distribuïts en una superfície de 47,07 km²: Alcanar, Les Cases d'Alcanar, Alcanar Platja i La Selleta. Aquesta situació territorial fa que en sigui més complexa la seva gestió cultural. Des de fa 9 anys i després de protestes veïnals l'Ajuntament va decidir crear la Biblioteca de les Cases d'Alcanar, una biblioteca que no té cap autonomia per ella sola i que depèn directament de la biblioteca d'Alcanar. En aquesta biblioteca filial es realitzen tots els serveis d'una biblioteca pública i també es programen clubs de lectura d'adults, infants i joves. A través d'aquests clubs de lectura s'intenta cohesionar la població, ja que es programen dues trobades anuals dels membres d'aquests clubs. Amb motiu del 10è aniversari de la remodelació de la biblioteca d'Alcanar es realitzen exposicions mensuals de diferents artistes del municipi, per donar a conèixer el talent del municipi i promocionar i dinamitzar els artistes locals.

Biblioteca de Sant Carles de la Ràpita - Sebastià Juan Arbó.

Un equipament inaugurat el gener de 2015 amb el compromís que hi hauria quatre llocs de treball. La realitat és que és un equipament gestionat per tres persones (2 jornades i mitja). Un municipi que compta amb un gran teixit associatiu i amb molta programació cultural. A la biblioteca es programen activitats i xerrades d'altres entitats del municipi i això produeix que persones que no visitarien la biblioteca, la puguin conèixer i moltes d'elles tornin. Amb això es pal·lia que la biblioteca es trobi ubicada en un extrem del nucli urbà. Les presentacions de llibres es realitzen de forma conjunta amb altres entitats i per aquest motiu s'alterna el lloc de la presentació entre la biblioteca i el Casal Cultural el Maset. Actualment es troben desenvolupant una zona a la biblioteca dedicada als joves 'món jove' perquè és considerat el sector d'usuaris que visita menys la biblioteca.

Biblioteca Popular d'Ulldecona.

La biblioteca es va inaugurar el gener de 1930 i va formar part de les anomenades Biblioteques Populars de la Mancomunitat. El 1987 es va traslladar a l'església del Roser, emplaçament actual, per tant la biblioteca es va haver de dissenyar en relació a l'espai. Un espai amb tots els avantatges i inconvenients que aporta una església. Aproximadament l'any 2001 la Diputació de Tarragona va traspasar les competències de la biblioteca a l'Ajuntament. I posteriorment, entre el 2008-2009, també va renunciar al conveni mitjançant el qual feia una aportació econòmica a les biblioteques de la Mancomunitat. Aquests canvis van tenir els seus efectes en la programació d'activitats i tallers. Altrament l'organització d'aquestes activitats ve condicionada per l'espai i és que aquestes s'han de fer a la sala infantil. Per fer front a això, aquestes activitats es programen quan la biblioteca ja ha tancat (club de lectura d'adults) o en horaris de poca afluència d'usuaris. Tot i que de vegades no es pot evitar i algunes xerrades o presentacions fan que els més joves no puguin disposar del seu espai.

4. RESULTATS

Tenint presents les accions que poden dur a terme les biblioteques en cadascun dels ODS proposades per la IFLA (s. d.) i les pràctiques recollides en l'estudi de la Diputació de Barcelona, s'han analitzat i comparat les dades extretes de les entrevistes realitzades amb els responsables de les biblioteques seleccionades.

Aquestes dades s'han comparat i representat gràficament per tenir una visió més general de cadascun dels ODS seleccionats en aquest treball.

4.1. ODS 4. EDUCACIÓ

En aquest punt es valoren aquelles activitats que duen a terme les biblioteques per tal de fomentar l'hàbit lector, promocionar la lectura, les activitats de creació literària i activitats amb altres entitats locals (stakeholders). Aquests tipus d'activitats creen un espai sense barreres per tal que els usuaris puguin adquirir, en igualtat de condicions els coneixements i les habilitats. A continuació es mostra una taula amb la relació de les activitats que duen a terme les biblioteques de les TTEE en relació a cadascun dels punts tractats.²²

	Gandesa	Móra d'Ebre	Tortosa	Ametlla de Mar	Deltebre	Roquetes	Alcanar	Sant Carles de la Ràpita	Ulldecona
Clubs de lectura									
Creació literària									
Stakeholders									
Altres activitats									

Figura 5. Taula representativa ODS 4. Font: elaboració pròpia

²² D'aquesta forma es destaquen aquelles biblioteques que treballen l'aspecte en concret (verd), les que el treballen poc (groc), les que l'han començat a treballar (blanc) i les que no realitzen cap acció al respecte (vermell).

Clubs de lectura

Entenem els clubs de lectura com una eina de foment de l'hàbit lector però també com una forma de relacionar els usuaris de la comunitat amb interessos comuns. Al mateix temps també s'estimula el pensament crític i es generen opinions envers el tema o fil conductor d'un club de lectura determinat o d'una sessió d'aquest. Aquestes trobades, en la majoria dels casos, es realitzen de forma mensual.

Totes les biblioteques excepte la de l'Ametlla de Mar, per motius comentats anteriorment, programen clubs de lectura com l'hora del conte i els clubs de lectura juvenil i de narrativa (adults). Respecte a aquest últim, es destaca el club de lectura comarcal de la Ribera d'Ebre. Un club de lectura organitzat per les biblioteques de Móra i de Flix i coordinat pel Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre. Aquest realitza trobades cada dos mesos aproximadament i s'alternen les sessions entre els dos municipis. A continuació s'enumeren algunes temàtiques de clubs de lectura que destaquen de la resta.

- Clubs de lectura per a nadons (0-3 anys). Una activitat per despertar i fomentar el gust per la lectura als més petits. Sessions que combinen els contacontes, balls i cançons però que també enforteixen el vincle dels fills amb els pares i mares. Aquesta activitat es duen a terme dos cops al mes, com és el cas de Tortosa, o un cop al mes, com és Mora d'Ebre i Roquetes.
- Llegir el Teatre és una activitat fruit de la col·laboració del Servei de Biblioteques i el Teatre Nacional de Catalunya (TNC). Aquesta activitat es realitza a Tortosa, Deltebre i Alcanar.
- LiceuBib és una activitat fruit de la col·laboració del Departament de Cultura i el Gran Teatre del Liceu. Les sessions d'aquest club consisteixen en l'audició i lectura del llibre d'una de les òperes seleccionades per la posterior posada en comú entre els participants. Per acabar de treballar aquestes òperes els membres del grup assisteixen a les funcions del Liceu. I així ho van fer el passat 25 de maig aproximadament 100 persones de les biblioteques d'Alcanar i Ulldecona que van assistir a la representació de *Pêcheurs de perles* de Georges Bizet.
- Clubs de lectura de poesia únicament es duen a terme a les biblioteques de Gandesa i Sant Carles de la Ràpita.

- Clubs de lectura d'idiomes. Aquests resulten una bona eina per aprendre o perfeccionar un idioma. En alguns casos aquests clubs han esdevingut un grup de conversa lliure o bé es practica o aprofundeix en alguna temàtica en concret. Les biblioteques que ofereixen aquesta activitat són Tortosa (alemany, francès i anglès) i Sant Carles de la Ràpita (català, castellà i francès).
- Club de lectura fàcil per apropar la lectura i facilitar l'accés a la informació a aquelles persones amb dificultat lectora degut a trastorns d'aprenentatge o bé perquè són persones grans, immigrants o amb un baix nivell d'escolarització, entre d'altres. Actualment aquest club de lectura únicament s'ofereix a Tortosa i és considerada una de les pioneres en aquesta temàtica a Catalunya perquè van iniciar aquest projecte fa més d'11 anys.

L'última acció a destacar és la que es du a terme a la biblioteca de Gandesa amb la coordinació dels clubs de lectura descentralitzats a la comarca. Les dificultats, que ja s'han comentat en punts anteriors, que tenen els usuaris dels diferents pobles per arribar a la biblioteca comarcal han despertat la voluntat d'aquests per realitzar clubs de lectura als seus municipis. És el cas de Vilalba dels Arcs, a través de l'Associació de Dones, i el de Pinell de Brai, a través d'un usuari voluntari.

Creació literària

Les activitats per promoure la creació literària també són una forma d'apropar la lectura i la biblioteca a la comunitat. Tant és així, que moltes d'aquestes biblioteques realitzen concursos de poesia i/o literaris per tal de fomentar la participació dels usuaris. Aquest any la biblioteca de Gandesa celebra la tercera edició del concurs de poesia i narrativa breu "Lletres al vent". La present edició ha destacat per la gran participació amb un total de 170 obres provinents de les TTEE però també de Barcelona. A Móra d'Ebre han celebrat la 13a edició del premi de poesia amb una gran participació dels alumnes de les escoles i instituts. En canvi Tortosa celebra dos concursos de poesia i/o relats curts, dependent de l'any, ho fan als voltants de Sant Jordi i per Nadal. Aquests concursos normalment estan relacionats amb una temàtica. L'última edició del concurs de poemes de nadal tenia per temàtica l'esperança i l'edició de Sant Jordi d'aquest 2019 té temàtica lliure amb motiu de l'any Brossa. La biblioteca de Sant

Carles de la Ràpita col·labora en l'organització del Premi de poesia Lluís de Montsià. Tots aquests concursos mencionats gaudeixen d'una gran participació i implicació de la comunitat.

D'altra banda també es realitzen tallers i activitats per promoure el gust per la poesia i la narrativa. Com per exemple el taller d'escriptura creativa que imparteix la Marta Tena, escriptora i professora associada de la Universitat Rovira i Virgili (URV), de forma mensual a la biblioteca de Tortosa. A Roquetes s'organitzen tallers de teatre i poesia un cop a l'any, i a Sant Carles de la Ràpita es realitzen tallers de poesia, de forma puntual, als clubs de lectura infantils, normalment al voltant del dia mundial de la poesia.

En canvi, la biblioteca d'Alcanar organitzava un taller de contes però ho van deixar de fer perquè els participants ho feien de forma obligatòria per part de les escoles i instituts. El que conclou això és que la participació en totes aquestes activitats ha de ser de forma voluntària, sigui per vocació o plaer, però mai per obligació.

Stakeholders

Una altra de les formes que disposen les biblioteques per apropar-se a la comunitat és a través de la col·laboració amb les entitats i organitzacions del seu entorn.

La biblioteca de Tortosa realitza des de l'any 2016 el projecte *Traços de vida*²³, un taller d'escriptura creativa amb la Fundació Pere Mata Terres de l'Ebre que ha resultat finalista durant dos anys al premi *Biblioteca pública y compromiso social* que organitza la Fundació Biblioteca Social. Un projecte però, que en aquests moments està en pausa a causa del canvi en la direcció del centre. Aquesta biblioteca també tenia un projecte de col·laboració amb el Col·legi Públic d'Educació Especial Sant Jordi de la Diputació de Jesús-Tortosa a través del qual els joves amb necessitats educatives especials d'etiologia diversa realitzaven una visita setmanal a la setmana i realitzaven activitats diverses, contacontes i préstec de llibres de lectura fàcil, entre d'altres. Però aquesta va finalitzar per l'esforç econòmic que suposava traslladar els joves a la biblioteca. En aquests moments és el mateix personal de la biblioteca qui es desplaça al CPEE Sant Jordi a realitzar les activitats. I per últim, a través d'una

²³ Biblioteca Marcel·lí Domingo (2018). Traços de vida. Taller d'escriptura creativa. Recuperat de https://www.bibliotecaspublicas.es/tortosa/publicaciones/Traços_de_vida_Taller_escriptura_creativa.pdf

col·laboració amb l'associació Atzabara-Arrels realitzen activitats i tallers per a immigrants i nousvinguts. Creant així una xarxa comunitària entre els dos centres.

La biblioteca de Mora d'Ebre col·labora de forma mensual amb l'Associació Jeroni de Moragas realitzant activitats i contacontes per a les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament.

La biblioteca de Roquetes col·labora durant l'estiu amb la Fundació Privada Mercè Pla realitzant tota mena d'activitats com lectura de poesia o taller de pintura adaptat per a persones amb discapacitat intel·lectual i d'altres tipus. El que destaca d'aquesta d'aquest projecte és que aquestes persones utilitzen molt el servei de préstec a través de la Fundació. Una de les col·laboracions més ambicioses que té aquesta biblioteca és amb l'Institut de Roquetes a través del *CoWorking*²⁴.

La biblioteca de Sant Carles recentment ha estrenat un conveni de col·laboració amb l'Institut Els Alfacs. A través d'aquest els alumnes voluntaris de l'institut realitzen contacontes als infants i tallers de noves tecnologies per als adults.

Per contra, les biblioteques de Deltebre, Gandesa i Ulldecona no realitzen col·laboracions amb altres entitats però no per falta de voluntat, sinó que sempre ha estat per una no resposta o una resposta negativa per part de les entitats a qui han ofert una col·laboració o un projecte a realitzar a la biblioteca. El mateix passa a la biblioteca d'Alcanar que de forma puntual realitzen alguna col·laboració amb algun ens del municipi, com per exemple una exposició amb l'escola d'art municipal, però la responsable d'aquesta remarca que tot i haver-hi moltes entitats i associacions al municipi, el teixit associatiu és gairebé inexistent.

²⁴ Ferré, B. (2018). *CoWorking: Cocreació, Treball en Xarxa i Coneixement Compartit*. Ponència presentada a les 15es Jornades Catalanes d'Informació i Documentació, Barcelona. Recuperat de <http://www.cobdc.net/15JCID/wp-content/uploads/2018/05/Exp2.pdf>

Altres activitats

Les biblioteques també realitzen altres activitats per tal de garantir l'aprenentatge i apropar la biblioteca a la comunitat. A Tortosa i Ulldesona es duu a terme el projecte LECXIT²⁵ amb l'objectiu d'augmentar l'èxit educatiu dels infants millorant la seva comprensió lectora.

D'altra banda, a la biblioteca de Tortosa s'organitzen tallers de cuina, fotografia, pintura i ganxet, entre d'altres. I és que Irene Prades, responsable de la biblioteca, defensa que totes les activitats que es realitzen siguin de la temàtica que siguin sempre es poden vincular a un centre d'interès que tingui la unitat d'informació i amb aquest fet també es fomenta la lectura.

Després cal destacar, i com ja s'ha comentat en apartats anteriors, que la Biblioteca de Móra d'Ebre forma part de la comissió organitzativa del *Litterarum*²⁶, una fira que entre els seus objectius té el de fomentar la lectura a través de les arts escèniques.

I per acabar, la majoria de biblioteques que disposen de sala d'actes la cedeixen a altres entitats municipals per fer presentacions o qualsevol altra activitat. A través d'aquesta cessió de l'espai també s'està apropant la biblioteca i la lectura a la comunitat.

4.2. ODS 5. IGUALTAT DE GÈNERE

En aquest punt es valoren aquelles accions que duen a terme les biblioteques per fomentar la igualtat de gènere i l'empoderament de les dones. Entre aquestes accions hi trobem la cessió d'un espai de trobada de col·lectius feministes i d'empoderament de la dona o la creació de centres d'interès temàtics sobre gènere. També hi tenen cabuda tots aquells tallers o activitats que fomentin la igualtat de gènere entre els més joves.

A continuació es mostra una taula amb la relació de les activitats que duen a terme les biblioteques de les TTEE en relació a cadascun dels punts tractats.²⁷

²⁵ Què és LECXIT?. (s. d.). Recuperat de <http://www.lectura.cat/que-es-lecxit>

²⁶ Litterarum. (s. d.). Recuperat de <https://www.litterarum.cat/litterarum>

²⁷ *id.* Nota 22

	Gandesa	Móra d'Ebre	Tortosa	Ametlla de Mar	Deltebre	Roquetes	Alcanar	Sant Carles de la Ràpita	Ulldecona
Clubs de lectura	●	●	○	●	●	●	●	●	●
Centre d'interès	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Tallers i activitats	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Desenvolupament de la col·lecció	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Espai de trobada per a col·lectius	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Figura 6. Taula representativa ODS 5. Font: elaboració pròpia

Clubs de lectura

Els clubs de lectura feminista funcionen com qualsevol altre club de lectura, es llegeixen llibres que poden tractar temàtiques com la situació de la dona, la maternitat, la sexualitat o qualsevol altre tema d'actualitat o no. En les trobades que es realitzen es comenten i comparteixen opinions al respecte però sempre des d'una perspectiva feminista. El primer d'aquests clubs que apareix a les TTEE és el de Gandesa (bimensual), iniciat el 2018, i que va comptar amb una alta participació i que, cal destacar, que les assistents provenien de diferents municipis. Vist l'èxit d'aquesta iniciativa, la biblioteca de Tortosa ha iniciat el club de lectura feminista durant el març d'aquest any, també amb una gran participació. Cal destacar però, que tot i ser un club mixt gairebé tots els assistents són dones d'edats diverses. En el cas de Gandesa hi ha aproximadament 27 participants dels quals un és home, i en el cas de Tortosa dels més de 25 participants sol hi havia 4 homes.

D'altra banda, hi ha altres biblioteques que tot i no tenir un club de lectura feminista de forma explícita, treballen aquest tema en els diferents clubs de lectura que duen a terme i en part és degut al fet que els participants principals d'aquests són dones, com és el cas d'Alcanar. Una cosa semblant succeeix al grup de lectura de psicologia i autoajuda *Reflexions* de la Biblioteca de Móra d'Ebre. Aquest grup, conduït per una psicòloga, va iniciar la seva activitat com un club de lectura però va acabar derivat en una trobada mensual de dones on es tracten diferents temes i que, en les últimes trobades s'han tractat diferents temes que promouen l'empoderament de les participants.

Centre d'interès

Un centre d'interès a les biblioteques es defineix com una forma de classificar el fons d'acord amb la seva temàtica. Si parlem de centres d'interès sobre feminisme, l'únic cas el trobem a Alcanar. La biblioteca disposa d'un centre d'interès anomenat *Dones* on hi ha tot el fons relacionat amb el feminisme. Alguns dels responsables de les unitats que no disposen un centre d'interès d'aquesta temàtica ho argumenten afirmant que no són propicis a realitzar aquest tipus de classificació perquè és una forma de separar el fons i defensant que una forma de normalitzar aquest tema és no posar-lo de banda.

Cal destacar que tot i no ser un centre d'interès en si, moltes biblioteques elaboren una selecció bibliogràfica de fons relacionat amb el feminisme al voltant del 8 de març i 25 de novembre.

Tallers i activitats

Les biblioteques analitzades no solen fer cap taller ni activitat destinat a fomentar la igualtat de gènere més enllà de les activitats que es programen al voltant del dia internacional de la dona, el 8 de març, i el dia internacional de l'eliminació de la violència contra la dona, el 25 de novembre. A més a més, algunes d'aquestes unitats d'informació han manifestat que durant el 8 de març s'uneixen a les diferents convocatòries de vaga que es realitzen al país, com una forma de lluita més. Entre les activitats realitzades al voltant d'aquestes dates trobem cursos de violència de gènere, xerrades, exposicions i tallers diversos, així com la participació i col·laboració amb els actes que pugui organitzar l'ajuntament de cada municipi.

Desenvolupament de la col·lecció

Una de les formes per treballar i fomentar la igualtat de gènere a les biblioteques és a través del desenvolupament de la col·lecció. Totes les biblioteques analitzades afirmen que intenten seleccionar i adquirir el fons des d'una perspectiva de gènere. Però les responsables d'algunes d'elles afirmen que encara els queda molt per fer en aquest àmbit, com és el cas de Móra d'Ebre, Deltebre i l'Ametlla de Mar. El fet de reconèixer on hi ha mancances és el primer pas per avançar en la divulgació i foment de la igualtat de gènere a la comunitat.

Espai de trobada per a col·lectius

Una altra de les accions que poden dur a terme les biblioteques és la d'oferir l'espai de la biblioteca com un lloc de trobada per a col·lectius que fomenten la igualtat de gènere i l'empoderament de la dona. A les Terres de l'Ebre aquesta acció únicament es du a terme a Gandesa.

La biblioteca de Gandesa col·labora de forma activa amb l'Associació Conlloga (Grup de suport i acompanyament a la criança a la Terra Alta)²⁸, una associació feminista i amb una visió d'empoderament de la dona a través de la criança dels fills. Es facilita a l'associació un punt de trobada i reunió on poden realitzar les activitats que programen durant l'any. A més també, des de la biblioteca, s'elabora un butlletí bibliogràfic per a cadascuna de les temàtiques que es tracten a les trobades, com poden ser el dol gestacional i perinatal, la sexualitat i les emocions, entre d'altres.

²⁸ Surtdeca Ebre. (26 març 2019). Judit Ulldemolins: "El dol gestacional és un tema tabú però la gent en volem parlar". Recuperat de <https://surtdeca.cat/ebre/activat/entrevista-judit-ulldemolins-dol-gestacional>

4.3. ODS 8. OCUPACIÓ I ECONOMIA

Les tasques que duen a terme les biblioteques per promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible es basen en l'accés a la informació i la capacitació de les persones per al desenvolupament d'habilitats que aquestes necessiten per a trobar feina. Però també en aquelles accions que fomentin l'emprenedoria per tal que la població iniciï projectes amb l'objectiu de crear llocs de feina, afavorir el desenvolupament econòmic local i intentar evitar, en la mesura del possible, que la gent d'aquesta zona hagi de marxar a treballar fora, una acció que afavoreix la despoblació. En aquest punt també hi tenen cabuda totes aquelles activitats que ajudin a la preservació i difusió de la cultura i la memòria local, així com la promoció d'un turisme sostenible que creï ocupació al territori.

A continuació es mostra una taula amb la relació de les activitats que duen a terme les biblioteques de les TEE en relació a cadascun dels punts tractats.²⁹

	Gandesa	Móra d'Ebre	Tortosa	Ametlla de Mar	Deltebre	Roquetes	Alcanar	Sant Carles de la Ràpita	Ulldecona
Orientació i eines per cercar feina	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Formació ofimàtica i noves tecnologies	●	●	●	●	●	●	●	○	●
Emprenedoria	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Cultura i memòria local	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Figura 7. Taula representativa ODS 8. Font: elaboració pròpia

²⁹ *id.* Nota 22

Orientació i eines per cercar feina i formació en ofimàtica i noves tecnologies

Els ajuntaments són les entitats municipals que tenen un rol més actiu a l'hora d'oferir orientació i cursos als ciutadans quan han de cercar feina, ja sigui a través del servei d'ocupació municipal o a través d'alguna persona que es dediqui a aquesta tasca. Aquest fet també es deriva de la falta d'un espai a la biblioteca que disposi de l'equipament necessari per realitzar aquesta formació. Tot i que això, no exigeix al personal bibliotecari de prestar ajuda personalitzada als usuaris quan aquests ho sol·liciten en relació a la realització de currículums, consultes d'ofertes de feina, enviament de currículums, sol·licituds de subvencions i realització d'altres tràmits.

Algunes biblioteques cedeixen l'espai a altres entitats per a la realització de formació, com la biblioteca de Sant Carles de la Ràpita que cedeix l'espai a l'entitat Montsià Actiu per als cursos d'inserció laboral. També la biblioteca de Deltebre, on tots els dilluns cedeix una de les seves sales a l'Espai de Recerca de Feina, una acció realitzada pel Dispositiu d'Inserció Sociolaboral (DIS) del Consell Comarcal del Baix Ebre, per tal d'oferir atenció personalitzada en la recerca d'ocupació a qui ho necessiti.

La biblioteca de Roquetes dins del seu projecte *CoWorking: Biblioteca-Institut* ofereix tallers de cerca de feina als alumnes de 4t de l'Aula Oberta de l'Institut de Roquetes. En aquests cursos es tracten temes com les borses de treball, l'elaboració de currículums i la imatge i marca personal, entre d'altres.

Tanmateix, la biblioteca de Tortosa realitza, un cop o dos a l'any, tallers d'iniciació a Internet que inclouen l'elaboració de currículums i la cerca de feina, així com tallers de xarxes socials.

D'altra banda, la formació en ofimàtica i noves tecnologies segueix la mateixa dinàmica que la cerca de feina. El rol més actiu el segueix tenint l'ajuntament, tot i que es pot destacar el curs de xarxes socials que realitza la biblioteca de Roquetes de forma bianual i també els diferents cursos que es realitzen a Deltebre, sobre ofimàtica, comptabilitat bàsica i xarxes socials per a gent gran. Seguint aquesta línia la biblioteca de Sant Carles té previst realitzar en un futur pròxim tallers de xarxes socials per a gent gran a través del conveni de col·laboració establert recentment amb l'Institut.

Emprenedoria

Cap de les biblioteques analitzades realitza cap acció per fomentar l'emprenedoria entre la seva comunitat. En alguns casos s'ha comentat que aquest tipus d'activitats es realitzen únicament quan les ofereix una empresa externa. Tot i que és el mateix cas que l'orientació en la cerca de feina, l'ajuntament o consell comarcal en té un rol més actiu.

Cultura i memòria local

Dintre de les activitats de promoció i difusió de la memòria local trobem una coincidència entre, gairebé, totes elles i és la realització de presentacions de llibres d'autors locals o del territori. També a partir de la col·lecció local de cada un dels centres, els quals es preocupen per preservar les obres d'autors locals o comarcals, així com altres publicacions com podrien ser programes de festes o publicacions municipals.

En aquest aspecte la biblioteca que més destaca és la de Roquetes que va ser una de les pioneres a les Terres de l'Ebre i a Catalunya en elaborar una biblioteca digital. La *Biblioteca Digital de Roquetes* ha estat un projecte dut a terme amb els recursos humans i econòmics de la mateixa biblioteca i amb el programari lliure Omeka. Es tracta d'un repositori on hi ha digitalitzats els programes de festes, cartells, fotografies, notícies de premsa i altres documents que custodiava l'arxiu de l'Ajuntament. Seguint en aquesta línia més tard apareixen *Ilercavònia*, la biblioteca digital de Tortosa, i la Biblioteca Digital d'Ulldecona. També alguns dels responsables han afirmat estar treballant en una biblioteca digital que veurà la llum pròximament però expliquen que ara estan en la fase de selecció dels documents que es digitalitzaran, com és el cas de Sant Carles de la Ràpita. Algunes de les altres biblioteques han manifestat el desig de poder implementar una biblioteca digital, com és el cas d'Alcanar.

D'altra banda la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa organitza les Jornades del Patrimoni Literari Ebrenc, que enguany arriben a la cinquena edició. Consisteix en una setmana amb ponències i rutes literàries al voltant d'una temàtica, que en la present edició giraran entorn la poesia del Rector de Vallfogona.

4.4. ODS 16. PAU I JUSTICIA

En aquest punt es valoren les accions que duen a terme les biblioteques per promoure societats pacífiques i inclusives a tots els nivells, tot esdevenint un espai inclusiu com a punt de trobada i reunió de la comunitat. Les biblioteques tenen la funció de garantir l'accés a la informació i el coneixement i algunes de les formes que ho poden fer és a través de les visites escolars, activitats per apropar els diferents llenguatges com l'artístic, musical o científic. I també han de promoure unes societats inclusives per tal d'esdevenir una comunitat cohesionada a tots els nivells.

A continuació es mostra una taula amb la relació de les activitats que duen a terme les biblioteques de les TTEE en relació a cadascun dels punts tractats.³⁰

	Gandesa	Móra d'Ebre	Tortosa	Ametlla de Mar	Deltebre	Roquetes	Alcanar	Sant Carles de la Ràpita	Ulldecona
Visites escolars	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Aproximació de diferents llenguatges	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Cohesió social	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Figura 8. Taula representativa ODS 16. Font: elaboració pròpia

Visites escolars

Els Centres de Recursos Pedagògics del Departament d'Ensenyament són els responsables de programar les visites escolars a les biblioteques durant el curs acadèmic. D'aquesta forma totes les biblioteques realitzen visites escolars als diferents nivells d'ensenyament. Tot i que destacaríem els casos de l'Ametlla de Mar i de Gandesa. En el primer cas i a causa del reduït

³⁰ *id.* Nota 22

espai de la biblioteca, aquesta ha de tancar les portes al públic quan realitza les visites escolars. I en el cas de Gandesa, i amb la intenció d'arribar al màxim d'alumnes de la comarca, s'intenta que durant les trobades comarcals o visites per algun altre motiu al municipi, es realitzi una visita a la biblioteca i la puguin conèixer, tot i que s'ha realitzat menys cops dels que els agradaria.

Aproximació de diferents llenguatges

Les activitats per aproximar la comunitat al coneixement ja sigui a través de llenguatge creatiu, tecnològic, científic o musical. Aquestes accions les trobem presents a la biblioteca de Mora d'Ebre amb la realització de diferents activitats entorn la Mobile Week, aquest any passat va ser a través d'un taller familiar de realitat augmentada. La biblioteca de Tortosa realitza audicions conjuntament amb l'escola de música municipal i amb el conservatori així com la realització de tallers de fotografia i pintura al llarg de l'any. A Deltebre es realitzen tallers científics durant la setmana de la ciència així com tallers manuals i creatius, de forma puntual durant l'any. Tot i que realitzen menys activitats de les que els agradaria pel gran control que realitza el consistori municipal sobre el pressupost de la biblioteca.

D'altra banda, a la biblioteca d'Alcanar no realitzen moltes activitats d'aquests tipus a causa de males experiències amb algunes empreses culturals, ja que el que contractaven no acabava de ser el que es feia en realitat.

Cohesió social

Els ajuntaments continuen tenint un rol més actiu en les activitats i accions destinades a la integració de les persones nouvingudes al municipi. Però totes les biblioteques coincideixen en una cosa i és que els joves s'integren molt fàcilment a l'escola. El fet d'estar en zones rurals i en unes aules relativament reduïdes facilita la seva integració així com la no presència del fenomen "gueto" als centres educatius. Als adults els costa més i per aquest motiu algunes biblioteques realitzen classes de conversa o parelles lingüístiques per fomentar la integració d'aquestes persones a través de voluntaris, com és el cas d'Alcanar i Roquetes.

La biblioteca de Tortosa ubicada al bell mig del nucli antic del municipi, des de fa 13 anys, ha avançat molt en la cohesió social. Aquest equipament dinamitza aquesta zona del municipi i a la vegada ha ajudat a trencar els estigmes que tenia la població envers la comunitat gitana, que són els que viuen, en la seva gran majoria, al nucli antic. I per aquest motiu també realitzen moltes activitats de caràcter social i integrador. Durant el darrer any el municipi ha rebut diversos menors estrangers no acompanyats (MENA). Per aquest motiu i davant de la necessitat d'atendre a aquest nou col·lectiu, des de la biblioteca i amb l'ajuda d'un voluntari es realitzen tallers d'iniciació a Internet i d'informàtica i també se'ls ofereix classes de català per tal d'ajudar-los en la seva inserció a la comunitat.

Una altra de les poblacions ebrenques que ha rebut aquest nou col·lectiu és Deltebre. Per aquest motiu es van intentar programar tallers per a aquest col·lectiu però no hi va haver cap mena de predisposició per part d'aquests. I aquests joves únicament acudeixen a la biblioteca a fer ús dels ordinadors i del wifi.

5. CONCLUSIONS

En aquest punt del treball s'observarà si s'han assolit els objectius plantejats al principi d'aquest.

L'objectiu principal d'aquest treball era analitzar el suport a la sostenibilitat a les biblioteques públiques de les Terres de l'Ebre d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 de l'ONU, i més concretament en relació als ODS 4, 5, 8 i 16. Cal mencionar que la manca de referents en aquest sector ha condicionat el treball, perquè el que en un principi es plantejava com una avaluació va acabar derivant en una anàlisi de la situació actual.

Abans de comentar els resultats de l'anàlisi és necessari conèixer alguns factors que determinen la realitat de les biblioteques analitzades. El primer és la inexistència d'inversió econòmica per part de la Diputació de Tarragona, el que provoca que tot el pes de la gestió recaigui sobre els ajuntaments, un fet que causa un desequilibri territorial pel que fa al sector bibliotecari. Per aquest motiu el desenvolupament d'aquests equipaments va relacionat amb el valor que li doni el consistori municipal. Un altre factor és la manca de personal, ja que cap de les unitats compleix amb els estàndards del MLPC, motiu pel qual en la majoria dels casos es recorre a la figura dels voluntaris per dur a terme les activitats que es programen. I per últim és necessari destacar que les Terres de l'Ebre viuen una situació de despoblament que cada cop va guanyant una major dimensió com a conseqüència, en part, de les diferents amenaces del territori i la manca d'inversió per part dels diferents governs.

Així doncs, dintre de la discreció de l'estudi s'han observat algunes tendències en cadascun dels ODS seleccionats. El primer, el 4, inclou totes aquelles activitats que duen a terme les biblioteques per a fomentar l'hàbit lector així com les que permetin l'accés a la informació i als recursos de la biblioteca en igualtat de condicions per a tothom, sense barreres de cap mena. I amb l'anàlisi s'ha constatat com cadascuna de les unitats realitza activitats en funció dels recursos econòmics i humans que disposa. Es destaquen les activitats que realitzen les biblioteques de Tortosa i Roquetes. I cal mencionar que en aquells casos en els quals no es realitzen accions de forma conjunta amb altres ens municipals no és per manca de voluntat sinó per la no resposta i/o interès per part d'aquests.

El següent ODS, el 5, té en compte totes aquelles accions que fomenten la igualtat de gènere i l'empoderament de les dones. Les biblioteques de Gandesa i Tortosa han engegat els clubs de lectura feminista amb una gran resposta per part de la comunitat. La gran majoria de les unitats analitzades treballen la igualtat de gènere a través del desenvolupament de la col·lecció i amb activitats i accions al voltant del 8M i el 25N. Un tema que s'ha començat a treballar recentment i en el que encara queda un llarg camí per recórrer.

L'ODS 8 promou un creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible així com la capacitat de les persones per a l'adquisició d'habilitats necessàries per a la cerca de feina. En l'àmbit de la formació els Ajuntaments en tenen un rol més actiu, en la majoria dels casos ho fan a través del servei d'ocupació municipal o d'empreses externes. Tot i que, el personal bibliotecari sempre està disposat a oferir ajuda de primera mà, en la mesura del possible, als usuaris quan aquests ho sol·liciten. En cap dels casos analitzats es duen a terme activitats de foment de l'emprenedoria. Una opció que podria "frenar" en certa forma el despoblament de la regió a través de la creació de noves empreses que donin llocs de treball al territori. En aquest punt també es tracten les activitats de preservació i difusió de la cultura i memòria local. Un aspecte que totes les biblioteques treballen a partir de la col·lecció local i també a través de les biblioteques digitals de Roquetes –pionera a Catalunya-, la de Tortosa i la d'Ulldecona. Encara que algunes biblioteques ho estan començant a treballar com un projecte futur.

I per últim, l'ODS 16 que inclou aquelles accions que duen a terme les biblioteques per promoure una societat inclusiva a tots els nivells i esdevenir un punt de trobada i reunió de la comunitat. Totes les biblioteques realitzen visites escolars als instituts i escoles, en la mesura del possible, per tal d'apropar la biblioteca i l'accés al coneixement a la comunitat. Pel que fa a les activitats i accions destinades a la integració de les persones nouvingudes els ajuntaments hi continuen tenint un rol més actiu. Tot i que els responsables de les biblioteques coincideixen en el fet que els joves s'integren molt fàcilment a les escoles i instituts, pel fet de pertànyer a poblacions petites i la no presència d'instituts i escoles "gueto". Tot i això algunes biblioteques realitzen classes de conversa i parelles lingüístiques per a fomentar la integració dels adults. És necessari mencionar les activitats que realitza la biblioteca de Tortosa per a atendre les necessitats del nou col·lectiu de menors estrangers no

acompanyats (MENA) a la ciutat. Així com la ubicació d'aquest equipament al nucli antic del municipi ha esdevingut de gran ajuda a la cohesió social i dinamització d'aquest barri.

Un cop realitzat l'anàlisi de les biblioteques, cal destacar dues aportacions d'aquest treball. La primera és que a través de la realització d'aquesta anàlisi i amb les reunions mantingudes amb els/les responsables de les biblioteques, aquests hagin conegut l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible i la seva possible implantació en l'entorn bibliotecari. I la segona, a un nivell també personal, és el fet de conèixer quina és la realitat de les biblioteques de les Terres de l'Ebre i l'esforç que ha de dur a terme el personal bibliotecari perquè aquests equipaments esdevinguin un punt de referència i de cohesió social al municipi.

6. PROPOSTA DE FUTUR

El fet de realitzar aquest treball sobre biblioteques públiques provoca que hi hagi una maniobra molt limitada a l'hora de realitzar una proposta de futur.

Després de realitzar l'anàlisi dels diferents ODS seleccionats s'ha observat com la majoria de les biblioteques treballen els ODS, en major o menor mesura, encara que no ho facin de forma conscient. També s'ha conegut quina és la situació real de les biblioteques públiques de les Terres de l'Ebre i s'han identificat alguns dels seus punts febles com és la manca de personal. Però tot i això, el pes d'aquesta proposta recaurà sobre aquest personal bibliotecari.

Així doncs, i seguint la IFLA (2015) serà el mateix personal bibliotecari qui haurà de fer palès el seu paper en la planificació i implementació d'aquesta Agenda al govern local, tot adaptant els diferents Objectius de Desenvolupament Sostenible a la realitat local. Així com el fet de comunicar a la seva comunitat la importància de la implementació i l'assoliment dels ODS.

A partir d'aquí, aquells ajuntaments que vulguin emprendre el seu camí en el desenvolupament sostenible seleccionaran aquells ODS que considerin adequats per a la seva població i els implantaran en les polítiques de govern municipal, tot adaptant-los a la realitat i situació local. Seria convenient impartir un curs de formació al personal bibliotecari per tal d'aprofundir més en les accions que poden dur a terme i en el coneixement d'aquest entorn.

A partir d'aquí, el director/a de la biblioteca s'encarregarà de definir el pla d'actuació de la biblioteca per assolir els ODS. Aquest inclourà els següents aspectes:³¹

- Línies d'actuació i les possibles accions que es poden dur a terme des de la biblioteca per assolir els ODS.
- Definició de les eines que s'utilitzaran per generar dades que serviran per monitorar els avenços en l'assoliment dels ODS.
- Identificació dels indicadors que s'empraran per mesurar els avenços i l'impacte de les accions dutes a terme en l'assoliment de l'Agenda 2030.
- Difondre a la comunitat la necessitat de la implantació de l'Agenda 2030 i de la importància d'aconseguir un futur sostenible. També es comunicaran els avenços i

³¹ Per a la realització d'aquest pla s'han tingut en compte les accions previstes en el pla de treball de Gerència del Servei de Biblioteques (Diputació de Barcelona, 2018).

accions que es duiguin a terme com una eina per visibilitzar les tasques que es duen a terme des de la biblioteca per a garantir el desenvolupament de la societat.

En paral·lel a aquest pla es proposa la creació d'una xarxa de col·laboració entre totes les biblioteques públiques de les Terres de l'Ebre que treballin l'Agenda 2030. Aquesta xarxa serviria per posar en comú totes aquelles inquietuds envers un tema i per compartir bones pràctiques. Un dels principals problemes de la zona és el despoblament, i per què no treballar-ho de forma conjunta i unir forces davant d'aquest problema?

I per últim, i seguint la línia d'aquesta xarxa de col·laboració es proposa la creació d'unes jornades sobre biblioteques sostenibles. Aquestes jornades girarien al voltant dels ODS a les biblioteques, es compartirien bones experiències, siguin del territori o d'escala nacional per posar en relleu la importància de les biblioteques en l'assoliment de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible.

Aquestes propostes "senzilles" però ajustades a la realitat de la zona tenen com a objectiu crear una societat compromesa amb el desenvolupament sostenible que permeti assegurar el futur de les Terres de l'Ebre.

7. BIBLIOGRAFIA

Ajuntament d'Alcanar. (s. d.). Biblioteques públiques. Recuperat de <http://www.alcanar.org/biblioteques-p%C3%BAbliques>

Ajuntament d'Ulldecona. (s. d.). Biblioteca Popular d'Ulldecona. Recuperat de <https://ulldecona.cat/biblioteca/>

Ajuntament de Deltebre. (19 abril 2017). Deltebre estrena la nova Biblioteca Delta de l'Ebre. Recuperat de <https://deltebre.cat/2017/04/19/deltebre-estrena-nova-biblioteca-delta-lebre/>

Ajuntament de Gandesa, Biblioteca. (s. d.). Biblioteca de Gandesa. Recuperat de <http://www.gandesa.cat/biblioteca/>

Ajuntament de l'Ametlla de Mar. (s. d.). Cultura. Recuperat de <https://www.ametllamar.cat/ajuntament/per-temes/cultura/>

Ajuntament de Móra d'Ebre. (s. d.). Biblioteca comarcal. Recuperat de <http://www.moradebre.cat/equipament/biblioteca/>

Ajuntament Sant Carles de la Ràpita. (s. d.). Serveis. Equipaments Municipals. Biblioteca. Recuperat de <http://www.larapita.cat/ca/serveis/equipaments-municipals/biblioteca>

Biblioteca de Roquetes. (s. d.). Recuperat el 3 d'abril de 2019 de <https://bibliotecaroquetes.wordpress.com/>

Biblioteca de Tortosa. (s. d.) Per què. Recuperat de <http://bibliotecatortosa.blogspot.com/>

CCB. (2018). Entrevista a Alicia Selles, Presidenta de FESABID y coordinadora del Grupo de Trabajo "Bibliotecas y Agenda 2030" del CCB. Recuperat de

<http://www.ccbiblio.es/entrevista-a-alicia-selles-presidenta-de-fesabid-y-coordinadora-del-grupo-de-trabajo-bibliotecas-y-agenda-2030-del-ccb/>

CCB. (2019). Informe del Grupo de Trabajo Bibliotecas y Agenda 2030. Recuperat de http://www.ccbiblio.es/wp-content/uploads/GEBibliotecas-y-Agenda-2030-informe_2018.pdf

CCB. (23 novembre 2017). Bibliotecas y agenda 2030: nuevo Grupo de Trabajo del Consejo de Cooperación Bibliotecaria. Recuperat de <http://www.ccbiblio.es/bibliotecas-agenda-2030-nuevo-grupo-trabajo-del-consejo-cooperacion-bibliotecaria/>

CELIR. (2019). Butlletí d'anàlisi de la conjuntura local de les Terres de l'Ebre: 4t trimestre 2018. Recuperat de: http://www.urv.cat/media/upload/imatges/catedra-economia-local-regional/2019/Butlleti%20t_2018.pdf

CGLU. (2018). La cultura en los objetivos de desarrollo sostenible: Guía práctica para la acción local. Recuperat de https://www.uclg.org/sites/default/files/cultura_ods.pdf

COPATE. (2017). Estratègia en l'àmbit socioeconòmic i pla de gestió 2015-2023 de la Reserva de Biosfera Terres de l'Ebre. Recuperat de: https://www.ebrebiosfera.org/docs/PLA_GESTIO_2017_RdBTE.pdf

COPATE. (s.d.). Reserva de la Biosfera Terres de l'Ebre. Fitxa tècnica i zonificació. Recuperat de <https://www.copate.cat/sections/reserva-de-la-biosfera-terres-ebre/fitxa-tecnica-zonificacio.aspx>

Declaració de Lió sobre l'accés a la informació i el desenvolupament. (agost 2014). Recuperat de <https://www.lyondeclaration.org/content/pages/lyon-declaration-ca.pdf>

Decret 124/1999, de 4 de maig, sobre els serveis i el personal del Sistema de Lectura Pública de Catalunya, DOGC 2885 (1999).

Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, DOGC 3887 (2003).

Diputació de Barcelona. (2018). La Xarxa de Biblioteques Municipals amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Treballem cap al desenvolupament sostenible des de les biblioteques públiques. Recuperat de <https://www.diba.cat/documents/16060163/189231108/La+Xarxa+de+Biblioteques+Municipals+amb+els+Objectius+de+Desenvolupament+Sostenible/b944d2df-c71a-4f34-82f2-d0421655694a>

Diputació de Tarragona, Terres de l'Ebre. (s.d.). Coneix. Reserva de la Biosfera. Recuperat el 1 d'abril de 2019 de <https://terresdelebre.travel/coneix/reserva-biosfera>

EUROPARC España. (2006). Carta Europea de Turismo Sostenible. Recuperat de: http://parcsnaturals.gencat.cat/web/.content/home/delta_de_lebre/viure-hi/desenvolupament_local/turisme_sostenible/la_carta_europea_de_turisme_sostenible/que_es/Que_es_la_CETS_Fase-I_Folleto_Europarc.pdf

FAMSI. (2017). Localizar los objetivos de desarrollo sostenible. Gobiernos y actores locales y provinciales en la implementación de la Agenda 2030. Una mirada desde Andalucía. Recuperat de <http://www.andaluciasolidaria.org/centro-de-recursos/descargas-de-documentos/documentos-y-publicaciones/libros-en-pdf/63-localizar-los-objetivos-de-desarrollo-sostenible-gobiernos-y-actores-locales-y-provinciales-en-la-implementacion-de-la-agenda-2030-una-mirada-desde-andalucia?path=documentos-y-publicaciones/libros-en-pdf>

Ferré, B. (2015, gener 20). Sant Carles de la Ràpita estrena biblioteca. Núvol. Recuperat el 3 d'abril de 2019 de <https://www.nuvol.com/noticies/sant-carles-de-la-rapita-estrena-biblioteca/>

FESABID. (26 febrer 2019). FESABID, representando a las bibliotecas y al acceso a la información en el Consejo de Desarrollo Sostenible. Recuperat de

<http://www.fesabid.org/federacion/noticia/fesabid-representando-a-las-bibliotecas-y-al-acceso-a-la-informacion-en-el>

Fundación CIEDES. (2018). La Estrategia Europa 2020 y el desarrollo sostenible 2030: una adaptación para la ciudad de Málaga. *Cuadernos II Plan Estratégico de Málaga, (18)*. Recuperat de https://ciedes.es/images/stories/Cuadernos/Cuaderno_Plan_Estrategico18.pdf

Generalitat de Catalunya, Servei de Biblioteques. (2014). Mapa de Lectura Pública de Catalunya. Recuperat de: http://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/el-servei-de-biblioteques/linies-dactivitat/planificacio-bib/mapa-lectura-publica/documents/MLPC_2014.pdf

Generalitat de Catalunya. (abril 2016). Pla de Govern XI Legislatura. Recuperat de http://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/pla_govern/XI_Legislatura/Pla-de-Govern_XI-legislatura.pdf

Generalitat de Catalunya. (setembre 2018). Pla de Govern XII Legislatura. Recuperat de http://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/pla_govern/XII_legislatura/XII_PdG.pdf

Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència. Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible. (2018). L'Agenda 2030: transformar Catalunya, millorar el món. Informe 3/2016. Recuperat de http://cads.gencat.cat/web/.content/Documents/Informes/2016/Agenda_2030_CAT/20160923_InformeAgenda2030_lliurat_vf.pdf

Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència. Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible. (2015). Transformar el nostre món: L'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible. Recuperat de http://cads.gencat.cat/web/.content/Documents/Publicacions/Coleccio_Documentos/DOCUMENTS_21_Resolucio_NNUU_AGENDA_2030.pdf

Generalitat Valenciana. (2017). L'Agenda 2030: Full de ruta per a ciutats i pobles de la Comunitat Valenciana. Recuperat de http://www.transparencia.gva.es/documents/162282364/163926803/ODS_versi%C3%B3%20web_VAL.pdf/976d38b5-3f4b-414e-af24-eabe0183a783

Gobierno de España. (2018). Informe de España para el examen nacional voluntario 2018. Recuperat de https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/20113Spain_VNR_Report_Spain_29_de_junio_2018.pdf

Gobierno de España. (25 febrer 2019). Noticias. Presentación del Consejo de Desarrollo Sostenible. Recuperat de <https://www.agenda2030.gob.es/es/presentaci%C3%B3n-del-consejo-de-desarrollo-sostenible>

IFLA (2015). Las bibliotecas y la implementación de la Agenda 2030 de la ONU. Recuperat de http://www.fesabid.org/sites/default/files/repositorio/2015_bibliotecasyagenda2030.pdf

IFLA. (2016). Acceso y oportunidades para todos. Cómo contribuyen las bibliotecas a la Agenda 2030 de las Naciones Unidas. Recuperat de <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/access-and-opportunity-for-all-es.pdf>

IFLA. (2017). International Advocacy Programme. Libraries contributing to the Un Sustainable Development Goals. Recuperat de <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/iap-update-may2017.pdf>

IFLA. (2018). The International Advocacy Programme (IAP). Recuperat de <https://www.ifla.org/node/11149>

IFLA. (2018). Visión Global. Resumen del informe: 10 reflexiones destacadas y oportunidades. Recuperat de <https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary-es.pdf>

IFLA. (s. d.). Las bibliotecas pueden promover la implementación de la Agenda 2030 de la ONU. Recuperat de <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdgs-insert-es.pdf>

IFLA. TASCHA. (2017). Development and Acces to Information. Recuperat de <https://da2i.ifla.org/wp-content/uploads/da2i-2017-chapter2.pdf>

Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya, DOGC 1727 (1993).

MUSOL. (2018). Bibliotecas y Objetivos de Desarrollo Sostenible. Manual para trabajar la Agenda 2030 de Desarrollo Sostenible en las bibliotecas municipales. Recuperat de <https://bibliotecas.madrid.es/UnidadesDescentralizadas/Bibliotecas/BibliotecasPublicas/Noticias/ficheros/ManualAgenda2030.pdf>

Naciones Unidas, Objetivos de desarrollo sostenible. (s. d.). Antecedentes. La Agenda de Desarrollo Sostenible. Recuperat el 20 de març de 2019 de <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/development-agenda/>

Parc Natural del Delta de l'Ebre. (2017). Dossier de candidatura CETS Parc Natural del Delta de l'Ebre 2017-2021. Recuperat de: http://parcsnaturals.gencat.cat/web/.content/home/delta_de_lebre/viure-hi/desenvolupament_local/turisme_sostenible/la_carta_europea_de_turisme_sostenible/documentos_cets/Dossier_canddataura_CETS_PNDE_2017_2021.pdf

Piñol, J.M., i Duro, J.A. (2019). La despoblació rural a les Terres de l'Ebre: un assumpte de política econòmica territorial. CELIR. Recuperat de http://diaridigital.urv.cat/wp-content/uploads/2019/03/CELIR-Ca_psula_despoblament_rural_definitiu.pdf

Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo (PNUD). (s. d.). Objetivos de desarrollo sostenible. Objetivos de desarrollo del milenio. Recuperat de https://www.undp.org/content/undp/es/home/sdgoverview/mdg_goals.html

Reverté, C. (2012). Biblioteques de les Terres de l'Ebre: Iniciatives en temps de crisi. *Item: revista de biblioteconomia i documentació*, (56), 33-56. Recuperat de <https://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/261355>

Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. (2018). *SDG Index and Dashboards Report 2018*. Recuperat de <http://www.sdgindex.org/reports/2018/>

Sánchez de Madariaga, I., García López, J. Y Sisto, R. (2018). *Los Objetivos de Desarrollo Sostenible en 100 ciudades españolas*. Madrid: Red Española para el Desarrollo Sostenible (REDS). Recuperat de <http://reds-sdsn.es/wp-content/uploads/2018/10/Informe-ODS-en-100-ciudades-2018-I-Resumen-web.pdf>

Scheeder, D. (2019). Development and Access to Information: Libraries and the Sustainable Development Goals. *Online Searcher*, 43 (1), 46-47. Recuperat de <http://sire.ub.edu/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&AN=133970784&lang=es&site=eds-live>

SDSN. (2016). *Cómo implementar los ODS en las ciudades. Un manual introductorio para quienes trabajan en el ámbito del desarrollo urbano sostenible*. Recuperat de https://issuu.com/reds-sdsn/docs/sdg_cities_guide-spanish_edited_fin

UNESCO (1994). *Manifest de la UNESCO de la biblioteca pública*. Traducció del col·legi

VVSG. (s. d.). *SDGs en beleid. Lokale SDG indicatoren*. Recuperat el 3 de març de 2019 de <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/sdgs-en-beleid>

8. ANNEXOS

ANNEX I. Guió de l'entrevista realitzada a la Cap de la Central de Biblioteques de les Terres de l'Ebre

BIBLIOTEQUES PÚBLIQUES DE LES TERRES DE L'EBRE

1. Funcions de la Central de Biblioteques.
2. Situació de les biblioteques públiques de les Terres de l'Ebre.
3. Criteris per seleccionar les biblioteques que siguin més susceptibles i abastables per realitzar aquest estudi.
4. Ús de voluntaris.
5. L'Agenda 2030 i els ODS.
6. Reunions i seguiment de les biblioteques de les Terres de l'Ebre.

ANNEX II. Guió de les entrevistes realitzades als directors de les Biblioteques Públiques de les Terres de l'Ebre

DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE A LES BIBLIOTEQUES DE LES TTEE

DADES GENERALS:

Nom Biblioteca:

Nom Responsable:

Personal i categoria professional:

Voluntaris:

Coneixement de l'Agenda 2030:

ACCIONS O ACTIVITATS VINCULADES ALS ODS

ODS 4.- Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat, i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom.

- Clubs de lectura?
- Activitats/Tallers de creació literària
- Activitats o projectes conjunts amb altres ens locals (stakeholders): hospitals, mercats, centres de dia, entitats municipals)
- Altres activitats per apropar la biblioteca i la lectura a la població

ODS 5.- Aconseguir la igualtat de gènere a través de l'enfortiment de dones adultes i joves.

- Clubs de lectura
- Tallers i activitats
- Altres activitats o iniciatives
- Centres d'interès
- Cessió d'algun espai de la biblioteca com un lloc de trobada per a entitats que afavoreixen l'apoderament de la dona
- Canvis de comportament dels usuaris des de que es realitzen aquests tipus d'activitats.

ODS 8.- Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom. Creació d'ocupació digna

- Activitats per donar orientació i eines per cercar feina
- Formació en competències bàsiques d'ofimàtica i noves tecnologies (mòbil, xarxes socials).
- Foment de l'emprenedoria
- Activitats per al desenvolupament econòmic local. Preservació i difusió de la cultura i memòria local
- Altres activitats

ODS 16.- Promoure societats pacífiques i inclusives per aconseguir un desenvolupament sostenible, facilitar l'accés a la justícia per a tots i crear institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells

- Visites escolars
- Activitats per apropar llenguatges científics, musicals...
- Activitats amb persones nouvingudes i d'integració
- Activitats per apropar noves cultures (conta contes o activitats solidaries)